

Fordította:

Csongor Barnabás

Kara György

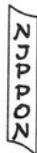
Pikó Anna

Tőkei Ferenc

Viktor János

A RÁSZEDET KÍSÉRTET

*régi kínai kísértethistóriák és
más különös történetek*

Budapest, 1995

Válogatta, szerkesztette, az utószót és a jegyzeteket írta:

Tókei Ferenc

Lektorálta:

Kara György

Pikó Anna

Tókei Ferenc

Kiadja: Nippon Grafikai Stúdió

Felelős kiadó: Halász Lajos

Felelős szerkesztő: Végh Béla

Megjelent 1995-ben

ISBN 963 85356 0 1

Nyomdai munkálatok:

Sylvester János Kiadó és Nyomda Kft.

Felelős vezető: Varró Attila ügyvezető igazgató

Tartalom

Ismeretlen szerzők művei a III-VI. századból.....	6
A rászedett kísértet (<i>Kara György</i>)	7
Csang Fen, avagy a kísértetes ház (<i>Tőkei Ferenc</i>)	9
Tan, a diák (<i>Tőkei Ferenc</i>)	11
Tung Jung felesége (<i>Tőkei Ferenc</i>).....	13
Az Égi Jáde-leány (<i>Tőkei Ferenc</i>)	15
A Lu-hegy Fejedelme (<i>Tőkei Ferenc</i>)	19
Kancsiang s Moja, a kardkovácsok (<i>Tőkei Ferenc</i>)	21
Han Ping és felesége (<i>Kara György</i>).....	24
A halálban is barátok (<i>Pikó Anna</i>)	26
Lóból selyemhernyó (<i>Pikó Anna</i>).....	29
Az öreg Csin Csü-po és az ördögök (<i>Tőkei Ferenc</i>).....	31
Vu királyának leánya (<i>Tőkei Ferenc</i>)	33
Lu Csung, aki kísértetet vett feleségül (<i>Tőkei Ferenc</i>).....	36

Az öreg róka (<i>Tőkei Ferenc</i>).....	41
A kocsmá öreg kutyája (<i>Pikó Anna</i>)	43
A holt részeg (<i>Tőkei Ferenc</i>)	44
Vej Po-jang és a halhatatlanság itala (<i>Tőkei Ferenc</i>)	46
Az őszibarack-virágos forrás (<i>Kara György</i>)	48
A hangyakirály (<i>Pikó Anna</i>)	50
A tapasztalatlan lélek története (<i>Csongor Barnabás</i>).....	52
Írástudó az útszélen (<i>Tőkei Ferenc</i>)	55
Tang-kori elbeszélések	58
<i>Sen Csi-csi</i> : Zsen, a rókatündér (<i>Viktor János</i>)	59
<i>Li Csao-vej</i> : A sárkánykirály lánya (<i>Viktor János</i>).....	72
<i>Li-Kung co</i> : A déli tartomány kormányzója (<i>Viktor János</i>)..	89
Utószó.....	104
Jegyzetek.....	114

***Ismeretlen szerzők művei
a III-VI. századból***

A rászédett kísértet

A nanjangi Cung Ting-po, még ifjúkorában, éjszaka egyszer egy kísértettel találkozott. Kérdezte, ki az?

— Kísértet — mondta az, majd visszakérdezett: — És te, barátom, kiféle vagy?

— Én is kísértet volnék — füllesztette Ting-po.

— Hová tartasz? — faggatta tovább a szellem.

— Jüan városába — hangzott a felelet.

— Én is épp oda igyekszem — mondta a kísértet, és együtt mentek tovább. Néhány mérföld után megszólalt a szellem:

— Szerfölött kimerít a gyaloglás. Nem volna jó, ha föl-váltva vinnénk egymást a hátunkon?

— Bizony nem volna rossz — válaszolta Ting-po.

Előbb a kísértet vitte őt a vállán, de néhány mérföld után megszólalt:

— Barátom, te túlságosan nehéz vagy. Tán nem is volnál kísértet?

— Friss halott vagyok — magyarázkodott az ember —, ezért nagyobb a súlyom.

Ezután Ting-po vette vállára a kísértetet, ki csöppet sem volt nehéz. Háromszor is váltották egymást.

— Friss halott vagyok még — kezdte újra a szót Ting-po —, nem tudom, hogy a kísérteteknek mitől kell óvakodniuk?

— Csak az emberi nyálat nem állhatjuk — oktatta a szellem.

Közös útjuk ekkor egy folyóhoz ért, és Ting-po hagyta, hogy előbb a társa keljen át. Hallgatózott, de a víz meg se csobbant. Bezzeg mikor rákerült a sor! Csobogott, locsogott a lába alatt.

— Hát te miféle zajt csinálsz? — kérdezte a szellem.

— Ne furcsálljad, hiszen még friss halott vagyok, nem gyakorolhattam a vízenjárást — nyugtatta útitársát az álkísértet.

Jüan városánál jártak, és éppen Ting-po volt a soros. Vállára kapta a kísértetet, s mikor már a nyakában tudta, megmarkolta hirtelen. A kísértet nagyot sikított, kiabálni kezdett, kérte, hogy eressze le, Ting-po azonban rá sem hederített, míg be nem ért vele a vásárba, ott aztán letette a földre. Akkor a kísértet kecskévé változott át, és Cung Ting-po egyszerűen eladta. Nehogy mégis visszaváltozzék, előbb jól megköpkögte. Miután másfélezer pénzt kapott érte, hazament.

Ezért mondták róla annak idején:

*Ting-po szellemet adott el, és megérte:
Másfélezer tallért kapott érte.*

Csang Fen, avagy a kísértetes ház

Avej hercegségbeli Csang Fen családja nagyon gazdag volt. Utóbb azonban egyszerre csak tönkrement, és eladta házát a li-jangi Cseng családnak. A Csengek beköltöztek, ámde attól fogva egyikük a másik után esett halálos betegségbe, ezért aztán továbbadták a házat a Je-beli Ho Vermek. Ho Ven pedig minden éjszaka karddal a kezében fölmászott az északi csarnok középső gerendájára, s ott várt kuporogva. A második örködés közben egyszerre csak megpillantott egy embert, aki tíz lábnál is hosszabb volt, magas kalapot és sárga ruhát viselt. Belépett a csarnokba és hangosan megkérdezte:

— Karcsú Derék! Miképp lehetséges, hogy a házban egy élő ember leheletét érzem?

— Nincs itt senki — hangzott a felelet.

Kevéssel utóbb ott volt egy magas kalapot és zöld ruhát viselő alak, majd utána még egy magas kalapot és fehér ruhát viselő alak is. Mind kérdésük, mind a felelet ugyanaz volt, mint előbb.

Amikor már közeledett a hajnal, Ho Ven leereszkedett a csarnokba, és hirtelen megszólította „Karcsú Derekat”.

— Kicsoda a sárga ruhás? — kérdezte.

— Arany — jött a felelet — a csarnok nyugati falának aljában.

— S kicsoda a zöld ruhás?

— Rézpenz, a csarnok előtti kúttól öt lépésnyire.

— És ki a fehér ruhás?

— Ezüst, a fal északkeleti sarkának oszlopa alatt.

— És te ki vagy?

— Én egy mozsártörő vagyok, a kemence alatt.

Amikor megvirradt, Ho Ven a mondott sorrendben ásni kezdett, s meg is talált ötszáz csin aranyat, ugyanannyi ezüstöt, rézpénzt pedig több mint tíz milliót. Azután elővette a mozsártörőt s elégette, és a házban attól fogva nyugalom honolt.

Tan, a diák

Tan, a diák negyven éves volt már, de felesége nem volt. Örökké szomorkodott is emiatt, miközben a Dalok Könyvét olvasta. Az egyik éjfélkor egy leány lépett be hozzá, tizenöt vagy tizenhat éves lehetett, szépségének és öltözetének párja nem volt az ég alattiban, és felajánlotta a diáknak, hogy a felesége lesz. De figyelmeztette:

— Én nem vagyok olyan, mint az emberek, engem tűz fényében meg nem láthatsz. Majd ha elmúlt három esztendő, akkor megpillanthatsz.

Férj s feleség lettek, született egy fiuk is, aki szépen kétéves lett. Ekkor a diák nem tudott többé uralkodni magán, s egy éjjel kileste, mikor fekszik le az asszony, majd titkon megvilágította s megnézte. Hát a derekától fölfelé élő hús volt rajta, mint az embereken, ám a derekától lefelé nem volt más, csak kiszáradt csontok.

Az asszony fölébredt és így szólt hozzá:

— Tönkretettél engem, uram. Már közel voltam hozzá, hogy újra élő ember legyek. Miért is nem tudtál várni még egy évet, hogy aztán megvilágíthass?

A diák mentegetőzött, neki azonban nem apadtak el a könnyei, s ezt mondta:

— Tőled, uram, bár lennének kötelességeim, most örökre el kell válnom, így hát te viseld gondját a fiamnak. Ha olyan szegény lennél, hogy eltartani sem tudod magad, akkor gyere velem, és én ajándékot adok neked.

A diák követte őt, elmentek és beléptek egy ragyogó csarnokba, amelynek szobaberendezései nem mindennapiak voltak, s ott átadott neki egy gyöngyből készített díszruhát, mondván:

— Ebből meg tudsz majd élni — Azzal kiharított egy csíkot a diák ruhájából, s magára hagyván őt, eltávozott.

Később a diák elvitte a díszruhát Szujjang hercegének házába, s eladta azt tízmillió rézpénzért. A herceg azonban fölismerte a ruhát és így szólt:

— Ez az én lányom díszruhája volt, ez meg biztosan egy sírrabló!

Elfogták hát a diákokat és vallatni kezdték. Ő mindent a valóságnak megfelelően mondott el, de a herceg nem hitt neki, s megvizsgáltatta leánya sírját, a sír pedig érintetlen volt, olyan, mint korábban. Felnyitották és megvizsgálták belül is, és végül a koporsó fedele alatt megtalálták a diák ruhájából való csíkot.

Odahívták a fiút is, aki fölismerte a hercegnőt. A herceg most már hitt neki, magához rendelte Tant, a diákokat, visszaadta neki a leányától kapott ruhát, és megtette hercegi vejévé, továbbá fölterjesztésben ajánlotta, hogy a fiú meg a császári palotában kapjon bizalmi hivatalt.

Tung Jung felesége

A Han-kori Tung Jung csiensengi ember volt. Gyermekként elvesztette anyját, és apjával élt, akivel együtt dolgozott a földeken, és akinek segített még a kocsihúzásban is. Amikor apja is meghalt, neki semmije sem volt, amivel eltemethette volna. Ezért eladta magát rabszolgának. Gazdája azonban megértette erényességét, adott neki tízmillió rézpénzt, és elküldte magától. Tung Jung teljesítette a hároméves gyászt, s utána vissza akart térni a gazdájához, hogy rabszolgájaként szolgálja.

Útközben találkozott egy asszonnyal, aki így szólt hozzá:

— Szívesen lennék a feleséged.

Így aztán együtt mentek oda. Gazdája azonban ezt mondta Tung Jungnak:

— Azt a pénzt én alamizsnaként adtam neked.

— Köszönettel fogadtam kegyességedet — mondta Tung Jung —, mely lehetővé tette, hogy atyámat tisztességgel meggyászoljam. Én azonban kis ember vagyok, és szeretnék minden örömmel szolgálni téged, hogy megháláljam nagylelkűségedet.

— Az asszonyod mit tud? — kérdezte a gazda.

— Jól tud szőni — felelte Tung Jung.

— Hát legyen — mondta a gazda —, akkor szőjön nekem az asszony száz vég selymet.

Az asszony pedig tíz napon át selymet szőtt a gazda házában, és csodálatos módon el is készült a száz véggel.

Elhagyván a házat, az asszony így szólt Tung Jung-hoz:

— Én az égi Szövőlány vagyok. Gyermeki kegyeleted meghatotta az Égi Császárt, és megparancsolta, hogy segítsek neked adósságod visszafizetésében.

Azzal fölszállt a levegőbe, és eltűnt, senki sem tudja hová.

Az Égi Jáde-leány

A Vej-dinasztia Csipej tartományában hivataltitkárként szolgált Hszüan Csao, kisebbik nevén Ji-csi, aki a Csia-ping uralkodási korszakban egy éjjel magában lévén azt álmodta, hogy egy istennő jön oda és társául szegődik, magáról pedig ezt mondja:

— Az Égi Jáde-leány vagyok, Tungcsünből származom, családi nevem Cseng-kung, kisebbik nevem meg Cse-csiung. A szüleimet nagyon korán elvesztettem, de az Ég Császára megszánta árvaságomat, és megparancsolta, hogy szálljak alá, és legyek a te feleséged.

Hszüan Csao tudta, hogy álmodik, mégis valóságosnak érezte az egészet, s csodálta a leány különös szépségét, és nem halandó emberi megjelenését. Felébredvén is csak utána vágyakozott, s úgy érezte, mintha ott lenne, máskor meg eltűnne. Így ment ez jó néhány éjszaka át.

Egy reggel aztán megjött valóságosan is, mégpedig egy négyoldalt lefüggönyzött kocsiban, nyolc szolgálólánytól kísérvé, akik szépen hímzett selyemruhát viseltek. Mindannyian gyönyörűek voltak, akárcsak a repülő tündérek. A leány azt mondta, hogy ő hetven éves, de olyan volt, mintha tizenöt vagy tizenhat éves lenne. A kocsiában volt egy teáskancsó, egy borosedény, és öt zöldesfehér üvegcsésze. Itala egészen különleges volt, az ételhez finom édes bor járult, s Hszüan Csaóval ezt együtt fogyasztották. A leány ekkor így szólt hozzá:

— Én az Égi Jáde-leány vagyok, akit leküldtek, hogy a feleséged legyek, ezért jöttem hozzád. Nem erényed jutalmaképpen, hanem mert előző életünkben elrendeltetted, hogy találkoznunk kell, és hogy férj és feleség legyünk. Nincs ennek semmi haszna, de nincs semmi kára sem. Így aztán mindig velem utazhatsz a leggyorsabb kocsikon, a legjobb paripákon, ételben-italban megismerheted a távoli vidékek ízeit, különleges finomságait, és ruhákban sem lesz hiányod soha. De én halhatatlan vagyok, nem szülhetek hát gyermeket neked, ám nem ismerem a féltékenység érzését sem, s ezért nem gátollak meg benne, hogy szokásotok szerint megházasodj.

Ezután férj s feleség lettek. Az asszony pedig felajánlott férjének egy verset, amely így kezdődött:

*Odafönn kóborlok a tündér-szigetek fölött,
Együtt haladván a felhők és sziklák fölött;
A szent fű nem igényel gondozást sem,
Mert tökéletes erénye egybeesik idejével.
A halhatatlanok nem szállnak le a földre hiába,
Csak ha úgy alakul, hogy segíteniük kell valakin.
Ha szívesen fogadsz, őt törzsedre szerencsét hozok,
De ha megbántasz, reád csak szerencsétlenséget
[hozok...*

Ez volt a vers lényege, minthogy azonban szövege több mint kétszáz írásjegyből állt, nem lehetett teljes egészében följegyezni. Ugyanakkor jegyzeteket is készített a Változások Könyvének hét füzetéhez, a hexagramokat és képeket mind megfelelően csoportosítva. Ezeknek az írásoknak nagyon is megvolt az értelmük, lehetővé tették azt is, hogy velük szerencsét avagy szerencsétlenséget jósoljanak, mint például Jang (Hszüang) mester Taj hszüan-jában vagy Hszüe mester Csüang

King-jében. Hszüan Csao képes volt felfogni mindennek az értelmét, és felhasználta őket a jövő megjósolására.

Férj és feleségként éltek együtt hét vagy nyolc esztendő. Akkor azonban szülei asszonyt szereztek Hszüan Csaónak, s attól fogva a Jáde-leány csak másnaponta jött el lakomázni hozzá, és csak minden második éjszaka hált együtt vele. Este érkezett, reggel pedig eltűnt, mégpedig oly hirtelen, mintha repült volna. Egyedül Hszüan Csao láthatta, más ember számára láthatatlan volt. Jóllehet a szobában lakott, s gyakran hallották is hangját, láthatták nyomait, ámde alakját senki meg nem pillanthatta. Később azonban az emberek kíváncsian kérdezték, s Hszüan Csao pedig elfecsegte a dolgot, és akkor a Jáde-leány elhagyta őt mondván:

— Én halhatatlan vagyok, és bár veled együtt éltem, nem akarom, hogy ezt mások is tudják. Ám te gondatlanul kifecsegted a titkomat, ezért most mindennek vége, többé nem találkozom veled. Évekig éltünk együtt, kölcsönös nagy szeretetben, s ha most el kell válnunk, hogy is ne lennénk szomorúak. A körülmények kényszere alatt cselekszünk, nincs más választásunk.

Ezután szólította kísérőit, hozatott velük ételt és italt, majd felnyitott egy kosarat, kivett belőle két teljes selyem öltözéket, aranyszállal átszöve, hogy Hszüan Csaónak ajándékozza, és még egy verset is ajánlott neki.

Aztán búcsúzóul még egyszer átölelték egymást, és könnyek között elváltak. A leány szótlánul felszállt kocsi-jára, és oly gyorsan eltűnt, mint egy szélfuvallat. Hszüan Csao sok napon át bánkódott nagyon, és úgy elerőtlenedett, hogy támasz nélkül szinte már járni sem tudott.

Elmúlt öt esztendő, s Hszüan Csaónak Fengcsou tartomány hivatalos ügyében Lojangba kellett utaznia, és elérkezett a Csipej-beli Jü-hegy alatti kis útra. Nyugat felé haladt, a messzeséget fürkészte, amikor a kanyargós út

végében egy lovas kocsit pillantott meg, amely épp olyan volt, mint a Jáde-leányé. Hszüan Csao a lovak közé csapott, a kocsi elé került, s kiderült, hogy valóban az övé. A leány széttárta a függönyöket, s ismét láthatták egymást, bánattal és egyben örömmel. A nő megfordította lovait, és együtt utaztak Lojangba, ahol újra együtt éltek, újjáélesztve régi szerelmüket. A Taj-kang uralkodási korszakban is együtt voltak még, de már nem találkoztak minden nap, csak minden harmadik hónap harmadik napján, ötödik hónap ötödik napján, hetedik hónap hetedik napján, kilencedik hónap kilencedik napján, továbbá minden hónap első és tizenötödik napján, mikor is a leány hirtelen megjelent, együtt töltötték az éjszakát, és már el is tűnt. Csang Hua róluk írta „A tündér-leány” című költeményét.

A Lu-hegy Fejedelme

Csang Pu, adott nevén Kung-cse, akiről nem tudni, honnan származott, Vu kormányzója volt, s a fővárosba visszatérvén útja a Lu-hegyen keresztül vezetett. Fia és lánya megtekintették a hegyi templomot, ahol is szolgálójuk rámutatott egy szoborra és tréfából így szólt a leányhoz:

— Ehhez adunk feleségül téged!

Aznap éjjel Csang Pu felesége azt álmodta, hogy a Lu-hegy Fejedelme eljegyzési ajándékokat hoz neki mondván:

— Az én fiam egy hitvány fickó, és mi hálásak vagyunk, hogy ti mégis őt választottátok. Ezekkel az ajándékokkal fejezem ki érzéseimet.

Az asszony fölébredt és nagyon csodálkozott. Amikor szolgálójuk elmesélte a történeteket, akkor az asszony megrettent és sürgette Csang Pút, hogy azonnal induljanak tovább.

Ám a folyó közepén csónakjuk egyszercsak nem haladt tovább, amitől mindannyiukat elfogta a rettegés. Már minden tárgyukat bedobták a vízbe, de a csónak nem indult el. Ekkor valaki így szólt:

— Dobjuk lányotokat a vízbe, akkor a csónak tovább megy.

És mindenki helyeselt:

— Most már tudhatjuk a hegyisten akaratát. Egy lány miatt ugyan miért pusztuljon el egy egész család?

S Csang Pu is ezt mondta:

— Csak azt nem tudom elviselni, hogy lássam. — Azzal gyorsan hasravezette magát, s utasította feleségét, hogy lökje leányukat a vízbe. Ám az asszony Csang Pu elhalt bátyjának árva leányával cserélte ki a sajátjukat, egy gyékényt helyezett a vízre, arra ültette a lányt. A

csónak akkor végre elindult. Amikor Csang Pu meglátta, hogy leányuk ott maradt, haragjában ezt mondta:

— Hát az én arcom mivé lesz most a világ előtt?

És saját leányát is betaszította a vízbe.

Miután sikerült az átkelés, meglátta, hogy ott van a két leány, és egy hivatalnok is áll a túlsó parton.

— Én a Lu-hegy Fejedelmének titkára vagyok — szólt a hivatalnok. — A Fejedelem bocsánatot kér tőled, uram, de tudod, hogy szellemek és istenek nem házasodhatnak össze emberekkel. Ráadásul igen nagyra becsüli az iránta való hűségedet, s ezért visszaküldi neked mind a két leányt.

Megkérdezték a lányokat is, mi történt, s ők elmondták, hogy csak szép házakat, hivatalnokokat és embereket láttak, és nem tudnak róla, hogy a vízben lettek volna.

Kancsiang s Moja, a kardkovácsok

A Csu-beli Kancsiang és felesége, Moja, Csu fejedelme számára készítettek egy páros kardot, s mivel három évig tartott, amíg elkészültek vele, a fejedelem megharagudott és meg akarta öletni őket. A kard-páros egyike férfi volt, a másika nő. Kancsiang felesége terhes volt, már közel a szüléshez, és a férj így szólt asszonyához:

— A fejedelem számára csináltam ezt a kard-párost, de három évig tartott, míg elkészültem vele, ezért a fejedelem haragszik, és ha odamegyek, biztosan megölet. Ha pedig megszülsz a gyermekünket, és fiú lesz, ha nagyra nőtt, mondd neki ezt: „Menj ki a kapun és nézz a déli hegy felé, s látsz ott egy fenyőt, amely sziklán nőtt, annak hátán pedig ott lesz egy kard”.

Azzal fogta a férfi kardot és odament vele Csu fejedelméhez. A fejedelem nagyon haragudott, megparancsolta, hogy vizsgálják meg a kardot, és így szólt:

— A páros kard kettőből áll, egy férfi kardból és egy nőiből. A férfikard megérkezett, de a nőit még most sem hozták el.

És a fejedelem ezen akkora haragra gerjedt, hogy nyomban megölette Kancsiangot.

Moja fiának Cse volt a neve, s amikor fölcseperedett megkérdezte az anyját:

— Apám hol van?

Anyja pedig felelte:

— A te apád Csu fejedelme számára csinált egy kard-párost, három évig dolgozva rajta, amíg elkészült. A fejedelem ezért haragudott rá és megölette. Amikor elment,

meghagyta, hogy mondjam meg neked: menj ki az ajtón és nézz a déli hegy felé, s látsz majd egy fenyőt, amely sziklán nőtt, annak hátán pedig ott lesz egy kard.

A fiú kiment az ajtón és dél felé nézett, ám semmiféle hegyet nem látott. Észrevette azonban, hogy a csarnok előtt álló fenyőfa oszlopot egy kő-talapzat tartja. Fejszéjével felhasította az oszlop „hátát”, s megtalálta a kardot. Attól fogva éjjel-nappal azon törte a fejét, miképp álljon bosszút Csu fejedelmén.

A fejedelem álmában egy fiút látott, akinek a két szemöldöke közti terület egyharmad métert tett ki, s azt mondta, hogy bosszút akar állni rajta. Nyomban kitűzött ezer arany jutalmat a fejére. A fiú ezt meghallván elmenekült, s panaszos dalokkal járta a hegyeket.

Egy idegen ott összetalálkozván vele, így szólt hozzá:

— Fiatal ember vagy, miért sírsz hát ilyen keservesen?

— Én Kancsiang és Moja fia vagyok — felelte a fiú. — Csu fejedelme megölette az apámat, és én ezt meg akarom torolni.

— Hallottam — mondta az idegen —, hogy a fejedelem ezer aranyat tűzött ki a fejedre. Add hát ide a fejedet kardoddal együtt, és én bosszút állok helyetted.

— Nagyon jó lesz — felelte a fiú.

Azzal meg is ölte magát, két kezével felajánlotta fejét és a kardot, miközben egyenesen állva maradt.

— Nem hagylak cserben — mondta az idegen.

Ekkor a holttest a földre zuhant.

Az idegen elvitte a fejet és bemutatta Csu fejedelmének, az pedig nagyon örült neki.

— Ez egy nagyon derék ember feje — mondta az idegen. — Helyes lesz, ha egy nagy főzőüstben forraltatod fel.

A fejedelem, miként az idegen mondta, főzetni kezdte a fejet, de az három nap és három éjjel sem főtt szét. A fej ekkor kiugrott a forró vízből, s kimeredt szemei mutatták nagy haragját. Az idegen most ezt mondta:

— Ennek a fiúnak a feje nem főtt szét. Azt akarja, hogy a fejedelem maga menjen oda és közelről tekintse meg, akkor biztosan szét fog menni.

A fejedelem oda is ment a közelébe. Akkor az idegen a karddal levágta a fejedelmet, a fejét meg beledobta a forró vízbe. Ezután levágta a saját fejét is, és feje ugyancsak a forró vízbe hullott.

A három fej együtt mállott szét, már nem lehetett megkülönböztetni őket. Azután a levest és húst három részre osztották, és eltemették őket. Ezért nevezték el sírjukat Három Fejedelem Sírjának. Ma ez a sír Zsunan tartomány északi körzetében, Jicsun megyében található.

Han Ping és felesége

Kangnak, Szung fejedelemség urának, volt tanácsosa Han Ping, ki a Ho-családból vett gyönyörű feleséget. Kang fejedelem azonban elrabolta az asszonyt, s mikor Ping szembeszállt vele, elfogatta és büntetésül száműzte várost építeni. Ping felesége titkon levelet küldött urának, rejtett búcsú-szót. Így szólt a levél:

*Az eső csak esik, esik,
A folyó meg széles, mély vizű,
De a nap beelát a szívembe.*

Üzenete azonban a fejedelem kezébe jutott. Megmutatta a balján állóknak és a jobbán állóknak, de sem a balján állók, sem a jobbán állók nem tudták megfejteni a levél titkát. Végül így szólt Szu Ho miniszter:

— „Az eső csak esik, esik”, ez annyit tesz, hogy fájdalommal gondol a férjére. „A folyó meg széles, mély vizű”, ez meg azt jelenti, hogy nem találkozhatnak. „De a nap beelát a szívembe”, ez pedig nem más, mint hogy meg akar halni.

Nemsokára hírül vették, hogy Ping megölte magát.

Felesége titokban elenyésztette a ruháját, és mikor a fejedelem fölvitte őt a toronyba, hirtelen levetette magát onnan és szörnyethalt. A kísérők hiába akarták visszatarítani, köntöse nem bírta el kezük érintését, szertefoszlott.

Ezt üzenete övére írva:

„A fejedelemé az élet, az enyém a halál. Az a végakaratom, hogy testemet temessék férjemmel együvé.”

Haragudott érte a fejedelem, és nem hallgatta meg kérését. Elküldötte embereit, temessék el úgy, hogy sírjaik egymás felé nézzenek.

— Férj és feleség vagytok, de nem teljesülhet be szerelmetek — kiáltotta a fejedelem a sírok felé —, hacsak nem forrasztjátok össze sírotok! Akkor én sem állok utatokba.

Néhány éjszaka telvén, két hatalmas gyertyánfa sarjadt a sírok szélén, s tíz nap múlva már egészen összeértek. Hajlékony törzsük egymás mellett magasodott, gyökereik a föld alatt találkoztak, ágaik a föld felett fonódtak össze.

Mandarinkacsa-pár pihent meg rajtuk, s nem röpült el onnan sem hajnalban, sem este. Összesimuló nyakkal oly bánatosan énekeltek, hogy hangjuk megindított bárki emberfiát.

Szung-ország népe megsiratta a hűséges hitvesekét, és a két gyertyánt a vizontszeretők fáinak nevezték. Akkor támadt ez a szó is: vizontszeretni.

A déliek azt tartják, hogy abban a két madárban él tovább Han Pingnek és asszonyának lelke. Szuj - jangban most is áll Han Ping városa, és máig él a szerelméről szóló ének.

A halálban is barátok

A Han-dinasztia korában élt Fan Si, másik nevén Csii-csing. Sanjang tartomány Csinhsziang körzetében lakott, ahol volt aki csak Fannak szólította. Jó barátságban volt egy Zsunan tartománybeli emberrel, akit Csang Saónak, másik nevén Jüan-pónak hívtak. A két barát együtt végezte tanulmányait, és amikor befejezték a fővárosi iskolát, ki-ki hazatért a saját falujába. Fan Si így búcsúzott Csang Jüan-pótól:

— Két év múlva elmegyek hozzád, hogy tiszteletemet tegyem szüleidnek és megnézzem gyermekeidet.

Megegyeztek még a találkozás napjában is. Mikor aztán az időpont közeledett, Csang Jüan-po elmondta a dolgot édesanyjának, és arra kérte, készülődjön a vendégfogadásra. Anyja ezt mondta:

— Két éve hogy elváltatok, s ezer mérföldről csak a szava köt össze vele. Hogyan bízatsz abban a régi ígéletben?

— Fan Csü-csing szavatartó ember — felelte Jüan-po. — Biztos, hogy nem szegi meg a szavát.

— Ha így áll a dolog — mondta az anyja —, akkor előkészítem nektek a bort.

Eljött a megbeszélt nap, s Fan Si valóban megérkezett. Felment a fogadócsarnokba s kifejezte hódolatát, majd a két barát együtt borozgatott, végül ismét elváltak egymástól.

Később aztán Csang Jüan-po ágynak esett, nagyon súlyos betegségben. A körzetben élő két barátja, Tao Csün-csang és Jin Ce-csang ápolta őt éjjel-nappal. Amikor Csang Jüan-po érezte, hogy itt a vég, felsóhajtott:

— Szerettem volna még egyszer látni legjobb barátomat!

Jin Ce-csang ezt mondta:

— Mi ketten szeretettel gondoztunk téged. Hát ez nem mindhalálig való barátság? Kit szeretnél még látni?

— Ti ketten — felelte Csang Jüan-po — egész életemben barátaim vagytok. A sanjangi Fan Csü-csing azonban barátom a halálban is.

S Csang Jüan-po kevéssel ezután meghalt.

Fan Si pedig egyszercsak álmában megpillantotta Csang Jüan-pót, aki fekete szertartási kalapot viselt lelógó szalaggal, és sietve szedve lábait így kiált feléje:

— Csü-csing, én már meghaltam, de szeretném ha ott lennél a temetésemen, amikor örökre megtérek a Sárga Forráshoz. Te nem felejtesz el engem. Találkozhatunk-e még egyszer?

Fan Si hirtelen fölébredt, keservesen megsíratta barátját, majd magára öltötte a barátokért viselendő gyászruhát, és hogy idejében érjen a temetésre, rohanvást oda indult.

Még nem ért oda, amikor elkezdték a szertartást, s a koporsót kivitték a házból. Odaértek a sírhoz, megközelítették a sírgödröt, de a koporsót nem tudták abba beletenni. A halott anyja megérintette a koporsót és ezt kérdezte:

— Jüan-po, ugye vársz még valakire?

Le is tették a koporsót, vártak egy ideig, mígnem egy fehér lovak húzta fehér kocsit pillantottak meg, amelyen hangos jajveszékeléssel Fan Si közeledett. Csang Jüan-po anyja látta őt a távolban, és így szólt:

— Ez biztosan Fan Csü-csing.

Fan Si odaért és a földig hajolva mondotta:

— Most menj, Jüan-po! Élet és halál nem járhat egy úton, így most örökre elválunk!

Akik ott összegyűltek a temetésre, ezren is voltak, és mindenki könnyezett. Fan Si pedig meghúzta a kötelet és eresztetni kezdte a koporsót, amely végre előre mozdult.

Fan Si a temetés után ottmaradt még a sírnál, megtisztogatta, rendbe tette, fákat ültetett melléje, és csak azután ment el onnan.

Lóból selyemhernyó

A hagyomány szerint réges-régen egy férfi hosszú útra ment, s minthogy családjában kívül nem volt senki más, egyedül kellett hagynia egyetlen leányát. Annak volt egy lova, amelyet maga nevelt fel. Elhagyottnak érezte magát azon a távoli vidéken, vágyakozott az apja után, s egy nap tréfából így szólt a lovához:

— Ha apámat haza tudod hozni, én feleségül megyek hozzád!

A ló, meghallván e szavakat, eltépte kantárszárát és elvágtatott, egyenesen oda, ahol a lány apja volt. Amikor az apa meglátta a lovat, meglepődött, de örült is, és gyorsan a nyergébe pattant. A ló vágyakozva tekintett arrafelé, amerről jött, és egyre csak nyerített szomorúan.

— Ez a ló — mondta az apa — ok nélkül nem viselkednék így. Csak nincs valami baj odahaza?

Nyomban hazavágtatott tehát. S mivel az állat rendkívül érzékeny volt, jól bánt vele s megnövelte a szénáját is. A ló azonban nem akart enni, de ha meglátta a leányt bemenni vagy kijönni, óriási izgatottság vett rajta erőt, és ez nem egyszer történt így. Az apa nagyon furcsállotta a dolgot, s titokban kifaggatta leányát, s a leány el is mondta neki, mi az oka az egésznek.

— Nahát, ezzel szégyent hozol a házunkra — szólt az apa — Most pedig ne mászkálj se ki, se be!

Azzal fogott egy baltát, agyonütötte a lovat, bőrét pedig kiakasztotta száradni az udvarban.

Az apa ezután ismét útra kelt, lánya pedig a szomszédjuk leányával játszózni kezdett a bőr mellett, meg is rugdosta a lábával és ezt mondta:

— Te állat vagy és mégis azt akartad, hogy ember legyen a feleséged? Most itt vagy megnyúzva, és csak magadnak köszönheted.

Szavait még be sem fejezte, a lóbőr ráborult, köréje tekeredett és magába zárta. A szomszéd lány annyira megijedt, hogy meg sem próbálta kimenekíteni, hanem az apához szaladt, hogy elmondja neki. Az apa hazament és kereste, de már sehol sem találta őket.

Csak napok múltán bukkantak rájuk egy nagy fa ágai között. A leány és a lóbőr átváltozott selyemhernyó-gubóvá, s szőtték a selymet ott a fán. Olyan óriási és vastag selyemhernyó-gubó volt az, amilyent még sohasem láttak. A szomszéd asszonyok leszedték, fölnevelték és busás haszonra tettek szert vele. Azt a fát elnevezték szang-nak, amely kiejtése szerint, de más írásjeggyel „gyászt” is jelent. Attól fogva pedig a nép ezt a fát ülteti és ezt a gubót nevelgeti.

Az öreg Csin Csü-po és az ördögök

A Langja-beli Csin Csü-po hatvan éves volt. Történt, hogy egy éjszaka borivászatra ment, majd útja a Pengsan Templomon vezetett keresztül. Egyszerre megpillantotta két unokáját, akik feléje jöttek, s karját fogva támogatták is több mint száz lépésnyit, akkor azonban megragadták az öreg nyakát és lenyomták a földre, miközben így szidalmazták:

— Vén rabszolga! Te egy nap megvertél minket, mi pedig ma megölünk téged!

Az öreg visszaemlékezett, hogy pár napja valóban megverte ezeket az unokáit, azt színlelte hát, hogy meghalt. Akkor aztán otthagyták és elmentek. Csin Csü-po hazatért és helyre akarta tenni két unokáját. Azok ketten ijedten és szomorúan mentegették magukat mondván:

— Hogy is tehetnének ilyet a saját unokáid! Félő, hogy ördögök voltak azok. Könyörgünk, vizsgálj meg újra a dolgot.

Csin Csü-po ettől észbekapott.

Néhány nap múlva az öreg részegséget színlelve odament a templom közelébe. Most is azt látta, hogy két unokája jön és karját fogva támogatni akarja. Ekkor hirtelen megragadta őket, úgyhogy az ördögök moccani sem tudtak. Amikor hazaért velük, látja ám, hogy azok csak fabábuk. Az öreg akkor a tűzbe dobta őket, pörkölődött s recsegett is a hasuk és a gerincük. Ám az öreg ekkor kivitte őket az udvarba, s azok az éjszakában mindketten

megszöktek. Csin Csü-po nagyon bánta, hogy nem sikerült megölni őket.

Több mint egy hónappal utóbb az öreg ismét bortól való részegséget színlelve elindult az éjszakában, s titkon kétélű kardot vitt magával, erről azonban családja semmit sem tudott. Már nagyon benne jártak az éjszakában, s az öreg csak nem tért haza. Unokái attól tartva, hogy megint az ördögök háborgatják, mind a ketten elindultak feléje, s ekkor az öreg bizony lekaszabolta őket.

Vu királyának leánya

Vu királyának, Fu Csajnak volt egy kislánya, akit Jünek hívtak, tizennyolc éves volt, tehetséges és nagyon szép. Jü szerelembe esett egy Han Csung nevű, tizenkilenc éves ifjúval, aki értett a taoista varázslatokhoz, és titokban leveleket írtak egymásnak, amelyekben a lány megígérte, hogy a felesége lesz. Han Csung azonban tanulni akart Ci és Lu fejedelemiségekben, de mielőtt elment, meghagyta szüleinek, hogy kérjék meg feleségének a leányt. A király azonban haragra gerjedt, s nem adta a lányát. Jü pedig bánatában meghalt, s eltemették a Nyugati Kapun kívül.

Három év után Han Csung hazatért és megkérdezte szüleit a dolog felől. Apja s anyja pedig elmondották:

— A király nagy haragra gerjedt, a lány pedig meghalt bánatában, immár el is temették.

Han Csung keservesen megsiratta, majd elkészítette az áldozathoz szükséges dolgokat, s ment, hogy bemutassa áldozatát a sír előtt.

Ekkor Jü szelleme előjött a sírből, s Csungot látva sírva mondotta:

— Amikor elmentél, meghagytad két szülődnök, menjenek a királyhoz, s kérjenek meg engem. Azt gondoltuk, biztosan teljesül a kívánságunk. Nem számoltunk veled, hogy sorsunk, jaj, másképpen rendeli.

És Jü oldalvást pillantva lehajtotta fejét s szomorúan énekelni kezdett:

*A déli hegyen voltak a varjak,
A hálók meg az északi hegyen;
A varjak magasan elröpültek,
És azok a csapdák mit sem értek.
Követtelek volna téged, uram,
Ám nagyon sok volt a gonosz beszéd;
Bánatomban betegségbe estem,
És most itt a sírdomb alatt fekszem;
Sorsom nem könyörül rajtam soha,
Örök szenvedésre ítélt engem!
Minden madarak közt a legelső;
Nevén szólítva a főnix-madár.
Ha egy napon hímjét elveszíti,
Nagy bánat nyomja három éven át,
Mert hiába van oly sok más madár,
Nem élhet párban az ő hímjével.
Megjelentem szárnalmas képemmel,
Újra meglátni ragyogásodat,
Testünkben távol, lelkünkben közel,
Engem többé soha el ne felejts!*

Énekét bevégezvén zokogott nagyon, záporoztak könnyei, s arra kérte Han Csungot, jöjjön vissza vele a sírba. Csung azonban ezt mondta:

— Halottnak és élőnek más-más az útja. Attól félek, nagy bünt követnék el, ezért nem merem vállalni ezt a sorsot.

— Hogy halottnak s élőnek más az útja — mondta erre Jü —, azt én is jól tudom. Ámde ha most egyszer elválunk, soha többé nem találkozhatunk. Attól félnél, hogy én, mivel most kísértet vagyok, ártani fogok neked? Amit én kérek, azt őszintén szeretném, miért is nem bízol meg bennem?

Han Csung meghatódott a szavaitól, s követte őt vissza a sírba. Jü a sírban ünnepi lakomát adott neki, még-

pedig három napon s három éjen át, és beteljesítették a házassági szertartást. Mielőtt Csung eltávozott volna, Jü elővett egy hüvelyknyi nagy fényes gyöngyöt, s azt Csungnak adta mondván:

— Akinek hírnevét romba döntötték, kívánságát is lehetetlenné tették, az vajon mit is mondhatna még! Mindig nagyon vigyázz magadra! Ha majd házunkba mégy, add át tiszteletteljes köszöntésemet a nagy királynak.

Miután Csung elhagyta a sírt, nyomban elment a királyhoz és elmondta neki, mi történt. Ám a király nagy haragra gerjedt és így szólt:

— Az én lányom meghalt, ez a Han Csung tehát a hazug beszédével meggyalázza az elhunytat. Ez egy közönséges sírrabló, aki ellopta ezt a gyöngyöt és valami kísértette hivatkozik. Azonnal fogjátok el Han Csungot!

Csungnak azonban sikerült elmenekülnie, odament Jü sírjához és elmondta neki a dolgot.

— Ne aggódj — felelte Jü. — Most hazatérek s én magyarázom el a királynak.

A király épp öltözködött, amikor hirtelen megpillantotta Jüt. Megrémült, csodálkozott, elszomorodott meg örült is neki. Megkérdezte tőle:

— Miért és hogyan lehetsz te életben?

Jü pedig letérdelt és így beszélt hozzá:

— Amikor Han Csung, a diák, eljött és feleségül kért, a nagy király nem adta beleegyezését. Jü neve romba dőlt, tisztességének vége lett, át is adta magát a halálnak. Csung azonban visszatért a távolból, s meghallván, hogy halott vagyok, áldozati tárgyakkal eljött a síromhoz és megsiratott. Meghatott a kegyelete, megjelentem hát előtte és nekiadtam azt a gyöngyöt. Nem sírrabló ő, ne akard tehát megbüntetni.

A királyné meghallotta ezt, s előjött, hogy átölelje leányát, Jü azonban ekkor eltűnt, mint a füst.

Lu Csung, aki kísértetet vett feleségül

Lu Csungnak, aki fanjangi ember volt, a házától nyugatra harminc mérföldnyire terült el Cuj császári palota-felügyelő családi sírkertje. Lu Csung húszéves volt, amikor egy nappal a téli napforduló előtt elhagyta a házat és nyugat felé indult vadászni. Megpillantott egy őzikét, föl-emelte íját és rálőtt, el is találta. Az őzike felbukott, de nyomban ismét tapra ugrott, Lu Csung pedig követte, nem is érzékelve, milyen messzire. Hirtelen meglátott az úttól észak felé talán mérföldnyire egy magas kapuval ellátott, téglából épített, négyfelől fallal körülvett házat, amely olyan volt, mint egy hivatali palota; s ugyanakkor az őzet sem látta többé. A kapuban őr állott, aki hangos kiáltással tessékelte befelé:

— Vendég, lépj be!

— Kinek a palotája ez? — kérdezte tőle Lu Csung.

— A császári palota-felügyelő palotája — felelte az őr.

— Ugye, nagyon rossz a ruhám ahhoz, hogy meglátogathassam a palota-felügyelőt? — mondta Lu Csung.

Akkor nyomban megjelent egy ember, aki egész nyaláb új ruhát hozott, és így szólt:

— Urunk ezt ajándékuul küldi neked.

Lu Csung ekkor ruhát cserélt, majd belépett a kapun és a palota-felügyelő elé járult, jelentvén neki családi és személyi nevét. Ittak és ettek többször is, majd a házigazda így szólt Lu Csunghoz:

— Tiszteletreméltó atyád nem vetette meg nyomorult hajlékomat, hiszen nemrégiben levelet kaptam tőle, amelyben feleségül kéri számodra a kislányomat. Ezért kérettelek be.

Azzal meg is mutatta Lu Csungnak a levelet. Lu pedig, habár kis gyermek volt még, amikor apja meghalt,

most mégis felismerte apjának keze vonását, szemét elöntötte a könny, és nem ellenkezett.

Ekkor aztán parancs ment a belső szobákba, hogy Lu Csung úr megérkezett, a lányt tehát öltöztessék fel esküvői ruhába. Lu Csunghoz pedig így szólt a házigazda:

— Gyere majd a keleti szobába, uram.

Besötétedett már, amikor bentől jelentették, hogy a leány esküvői öltözéke készen áll. Lu Csung belépett a keleti szobába, s a lány akkor már leszállt a kocsijáról, s ők ott álltak a gyékényen, közben meg hajlongva köszöntötték egymást.

Amikor pedig véget ért a szokásos három nap és három éjjel, Cuj úr így szólt Lu Csunghoz:

— Most hazatérhetsz. Leányom már megtermékenyült. Ha majd fiút szül, azt elküldjük neked, ebben biztos lehetsz, ha meg leányt, akkor meg itt tartjuk és maga neveli fel.

Azzal megparancsolta, hogy odakint szereljenek fel egy kocsit, mely elviszi a vendéget. Lu Csung akkor elbúcsúzott, és kifelé indult. Cuj úr elkísérte őt a középső kapuig, ott kezet szorítottak és könnyeket hullattak. Kilépvén a kapun, Lu Csung ott látott egy ökröskocsit, kékruhás hajtóval, és ott találta régi ruháját, valamint íját és nyilait is, mindet a kapun kívül. Egy küldönc is ott termett, egy váltás ruhával a kezében, amelyet Lu Csungnak átadván így mondta el ura üzenetét:

— Házasság révén immár rokonok vagyunk, s az elválás nagyon elszomorít bennünket. Most tehát fogadd ajándéku ez a váltás ruhát és az ágyneműt.

Lu Csung felszállt a kocsira, amely gyors volt, mint a villám, egy szempillantás alatt haza is érkezett vele. Amikor házának népe meglátta, búsult is meg örült is, és persze elhalmozta kérdésekkel. Mivel pedig tudták, hogy

Cuj úr halott ember, s Lu Csung az ő sírkertjébe hatolt be, bizony nagyon megzavarodtak.

Négy esztendővel később, a harmadik hónap harmadik napján, Lu Csüng a folyóparton sétálgatott, amikor észrevett a folyóban két ökrösszekeret, amelyek hol alámerülve, hol meg a felszínen lebegve közelítenek feléje. Mikor a part közelébe értek, akkor már a Lu Csunggal együtt ülők is látták őket.

Lu Csung odamenvén kinyitotta az első kocsi hátsó ajtaját, és meglátta, hogy Cuj úr leánya utazik benne egy hároméves fiúgyermekkel. Lu Csung a láttukra nagyon megörült, meg akarta fogni feleségének kezét. Ám az fölemelvén kezét odamutatott az utána jövő kocsira:

— Atyám jön ott, őt látogasd meg előbb — mondotta.

Amint meglátta Cuj palota-felügyelőt, Lu Csüng elébe sietett, hogy üdvözlje őt. A lány átölelte a gyermeket és átadta Lu Csungnak. Adott vele egy arany csészét is, és felajánlott neki egy verset, amely pedig így hangzott:

*Mily káprázatos az isteni fú,
Ó, mily ragyogó és mily gyönyörű!
Pompázatos az adott időben,
Különleges szellem-erőt mutat.
De virágai még ki sem nyíltak,
És fagy ölte meg a nyár közepén.
Szépsége örök sötétbe vészett,
Világi úton soha nem járhat.
Nem tudjuk a sorsnak fordulását,
S hirtelen egy bölccsel találkozunk.
Találkozáskor máris el kell válnunk,
Mind isteni varázss alatt vagyunk.
Ajándékul vajon mit adhatnék?
Ez arany csésze legyen fiamé.
Örökre elválunk, szerelmesen,
Meghasadt szívünkkel, gyötrelmesen!*

Lu Csung átvette a gyermeket, a csészét és a verset, s abban a szempillantásban eltűnt a két kocsi. Lu akkor hazavitte a gyermeket, de az otthoniak azt mondták, ez egy kísértet, és mind távolról köpködték rá a nyálukat, de annak teste épp olyan maradt, mint volt.

— Ki a te apád? — kérdezték a fiúcskát, s ő egyenesen Lu Csung karjaiba szaladt.

Eleinte mindnyájan csak csodálkoztak és rosszat sejtettek, mikor azonban elolvasták a verset, abból megértették, hogy a halott és az élő között titokzatos kapcsolat volt.

Lu Csung később kocsira ült és a piacra hajtott, hogy eladja a csészét. Nagyon magas árat kért érte, mert nem akarta gyorsan eladni, hanem azt remélte, hogy valaki fölismeri. Egyszeriben fölismerte a csészét egy öreg szolgáló, aki hazaszaladt, s elmondta a dolgot asszonyának:

— A piacon láttam egy embert, aki kocsiján ülve árulja azt a csészét, amely Cuj úr lányának koporsójában volt.

Az asszony éppenséggel Cuj kisasszony nagynénje volt. Elküldte fiát, nézze meg a csészét, s az úgy látta, szolgálójuk igazat mondott. Felszállt tehát Lu kocsijára, s megmondván a nevét, így szólt hozzá:

— Valamikor egy nagynéném feleségül ment a császári palota-felügyelőhöz és szült neki egy lányt, aki azonban meghalt, mielőtt még férjhez ment volna. Anyám nagyon bánatos volt miatta, s felajánlott neki egy arany csészét, amit beletett a koporsójába. Elmondanád-e elejétől végig, hogyan jutottál a csésze birtokába?

Lu Csung elbeszélte neki, hogyan történt, s a fiú nagyon meghatódott, hazament és elmagyarázta a dolgot anyjának. Az rögtön meghagyta, hogy kérjék meg Lu Csung családját, hadd találkozzék a halott lány gyermekével, hogy szemügyre vegye. Az egész Cuj-rokonság

összegyűlt, s mivel a gyermek a Cuj-nemzetségbeliek vonásait mutatta, és ugyanakkor Lu Csungra is hasonlított, a gyermek és a csésze ügye igazolódott.

A nagynéni így szólt:

— Unokahúgom a harmadik hónap végén született, és apja ezt mondta: „A tavasz meleg, s reméljük, hogy a leányka csodálatos egészséggel van megáldva, adjuk tehát neki a Ven-hsziu, azaz Meleg és Szerencsés nevet”. A Ven-hsziu név azonban úgy hangzik, mintha Sötétben Házasodó lenne, és ez biztosan baljós előjel volt.

A fiú azonban kiváló tehetségű emberré fejlődött, tartományi kormányzó lett belőle, kétezer vékás fizetéssel, fiai és unokái is mind hivatali tisztséget viselnek egészen a mai napig. Egyik utóda, Lu Cse, másik nevén Ce-kan, hírneves lett az egész birodalomban.

Az öreg róka

A Csin-dinasztia idején egy vuhszingi embernek két fia volt, akik, mikor a földeken dolgoztak, gyakran megérték, hogy jön az apjuk és átkozza, hajszolja és meg is veri őket. A fiúk végül is elmondták ezt anyjuknak, aki meg is kérdezte urát a dolgról. Az apa nagyon megijedt, mert megértette, hogy valami kísértet lehet az, meghagyta hát a fiainak, vágják le a kardjukkal. Attól fogva a kísértet nem jelent

meg a földeken.

Az apa azonban aggódott, félt, hogy fiait még valami baj éri, így hát maga ment oda. A fiúk azt hitték, itt a kísértet, megölték tehát és el is temették. Akkor a kísértet az apa alakjában odament annak otthonába, s azt mesélte a családnak, hogy a két fiú megölte a szörnyeteget. A fiúk este hazajöttek, és az egész család boldogságban élt. Múltak az évek, és nem döbbsentek rá az igazságra.

Később azonban egy buddhista pap járt a házuknál, aki így szólt a két fiúhoz:

— A ti atyátoknak nagyon rossz lehelete van.

A fiúk elmondták ezt apjuknak, aki szörnyen megharagudott. Akkor a fiúk kimentek, hogy elmondják apjuk viselkedését a papnak, aki most felszólította őt, hogy azonnal hagyja el a házat. Az apa ekkor nyomban egy vén rókává változott és bebújt az ágy alá. Akkor megfogták és elpusztították, s megértették, hogy akit korábban megöltek, az volt az igazi apjuk. Újra temetést rendeztek tehát, és újra gyászba öltöztek. Az egyik fiú emiatt megöl-

te magát, a másik meg bánatába és lelki furdalásába halt bele.

A kocsmá öreg kutyája

Amikor Nanjang tartomány főminiszterét már a koporsóba tették, s elhelyezték a ravatalozóban, ő egyszerre csak megjelent élő alakjában, ott ült az áldozati asztalnál, s egész megjelenése, ruházata és hangja ugyanolyan volt, ahogy őt ismerték. Szépen ki is oktatta fiait, unokáit és menyeit, nagyon vigyázva a dolgok rendjére. Testi fenyítéssel büntette a szolgálólányokat, mindenkit a hibája szerint. Miután pedig befejezte az evést és ivást, elbúcsúzott és távozott, otthagya a bánattól lesújtott családot.

Ugyanígy visszajárt még több éven át, és a család nagyon megelégelte már az egészsét.

Egyszer aztán többet ivott a kelleténél, s részegségében megmutatkozott igazi alakjában. Kiderült, hogy nem más, mint egy öreg kutya. A családtagok akkor agyonverték. Közelebbről is szemügyre vették, s látták, hogy az utcai boráros kutyája volt.

A holt részeg

Ti Hszi, aki csungsani ember volt, tudott „ezernapos” pálinkát főzni, amelyből ha ivott valaki, ezer napig részeg volt tőle. Élt akkor a vidéken egy ember, akinek neve Liu Hszüan-si volt, s aki nagyon szerette az italt, és inni akart Ti Hszi házában, egy nap elment hát hozzá és kért a pálinkából.

— A pálinkát most főztem — mondta neki Ti Hszi — és még nem nyugodott le, ezért nem merlek megitatni vele.

— Hát ha nem érett még — kérlelte a másik —, akkor csak egy kis csészével kaphatok-e belőle?

Hallván ezt a beszédet, Ti Hszi nem kerülhette el, hogy inni adjon neki. Az egy csésze után azonban a vendég újra kért belőle:

— Nagyszerű! Adhatnál-e még egyet?

— Jobb lenne, ha hazamennél — mondta neki Ti Hszi — és egy más napon jönnél vissza, mert ez az egy csésze is részeggé tesz téged ezer napra.

Amikor vendége elment, az arcszíne mintha már megváltozott volna. Mikorra pedig hazaért, már holtrészeg volt. A családja nem tudott semmiről, megsiratta tehát mint halottját, s el is temették.

Három esztendő múltán Ti Hszi így szólt:

— Liu Hszüan-sinek most kell magához térnie, oda kell hát mennem és meg kell nézmem.

Oda is ment a házhoz és megkérdezte:

— Hszüan-si itthon van-e?

A család tagjai mind elcsodálkoztak és így feleltek:

— De hiszen ő meghalt, már a hároméves gyászidő is letelt.

Ti Hszi meghökkent és ezt mondta:

— A legfinomabb pálinkám volt az, amely őt részeggé tette ezer napra. De ahogy számolom a napokat, mostanában kell magához térnie.

Meghagyta a családtagoknak, ássák fel a sírt és nyissák ki a koporsót, hogy meglássák, mi történt. Csak azt látták, hogy a sírből forró gőz száll fel az ég felé. Ti Hszi kérte, hogy bontsák ki a sírt, és akkor láthatták, hogy Liu Hszüan-si épp akkor nyitja ki a szemét és tátja ki a száját, és hosszan elnyújtott hangon ezt mondja:

— Csodálatos! Milyen részeg lettem tőle! — S meg is kérdezte Ti Hszit: — Mit főztél te, hogy belőle egy csészényi is olyan részeggé tett, hogy csak most jőzanodtam ki? Milyen magasán van már a nap!

A sír körül állók nagyot nevettek rajta. És akinek Hszüan-si pálinkás lehelete bejutott az orrába, az maga is mind lerészegedett három egész hónapra.

A kortársak hogyan is ne jegyezték volna le ezt a különös történetet?

Vej Po-jang és a halhatatlanság itala

Vej Po-jang Vu-beli ember volt. Előkelő család fia volt ugyan, de hajlama szerint nagyon szerette a taoista művészeteket. Utóbb három tanítványával a hegyekbe ment, hogy ott varázsitalt csináljon. A varázsital elkészült, de közben felismerte, hogy tanítványai elméjükben még nem szabadultak meg mindentől, próbára tette hát őket mondván:

— Az ital elkészült, de jobb lesz, ha előbb kutyán próbáljuk ki. Ha a kutya elröpül tőle, akkor ember is fogyaszthatja, de ha a kutya elpusztul, akkor ember nem

használhatja.

Ezután inni adott belőle a kutyának, és a kutya nyomban kimúlt. Vej Po-jang pedig így szólt a tanítványaihoz:

— Megcsináltuk az italt, de attól félek, nem tökéletes, hiszen ma befejeztük, ám a kutya elpusztult, amikor ivott belőle. Félek, hogy még nem felel meg az istenek akaratának, hogy mi halhatatlanok legyünk, és ha fogyasztanánk belőle, úgy járnánk, mint a kutya. Mit tegyünk hát?

— Mester, nem vennél belőle elsőnek te magad? — kérdezték a tanítványok.

Vej Po-jang pedig felelte:

— Én hátat fordítottam a világ útjának, családomat elhagyva jöttem a hegyekbe, ha tehát nem találtam meg az igazságot, akkor nekem szégyenszemre vissza kell térnem. Ezért akár meghalok tőle, akár életben maradok, nekem vennem kell belőle.

Azzal vett az italból, de alig jutott be az a szájába, meghalt. A tanítványok egymásra bámultak, s kettejük így vélekedett:

— Varázsitalt csináltunk, hogy vele hosszú életet nyerjünk. De hát aki csak nyel belőle, rögtön meghal. Mire való hát ez az egész?

Csak egy tanítványa beszélt így:

— A mi mesterünk nem volt közönséges ember. Ha tehát ivott ebből és meghalt, az biztosan nem értelem nélkül való.

Azzal ő is vett az italból és lenyelte, s meghalt ő is

A két megmaradt tanítvány így beszélt egymáshoz:

— A varázsitalt azért csináltuk meg, mert el akartuk érni vele a hosszú életet. De ha most lenyeli valaki, az meghal, akkor vajon mire használhatnánk? Ha nem vesszük be ezt az orvosságot, akkor legalább mi megmaradhatunk ebben a világban akár többször tíz évet is.

Nem is vették be az italt, hanem együtt otthagyták a hegységet, hogy Vej Po-jang és a halott tanítvány számára koporsófát szerezzenek. Miután két tanítványa elment, Vej Po-jang rögtön fölemelkedett és igazi varázsitalát bejuttatta halott tanítványának és a kutyának a szájába, mire azok is fölemelkedtek.

Ennek a tanítványnak Jü volt a családi neve. Immár ők ketten mint halhatatlanok mentek tovább. Útjukban összetalálkoztak egy favágó emberrel, aki épp a hegyekbe ment, és Vej Po-jang rábízott egy búcsúlevelet, amely a falujabelieknek szólt. A két másik tanítvány ezek után nagyon megbánta cselekedetét.

Az őszibarack-virágos forrás

A Csín-dinasztia Taj-jüan korszakában egy Vuling-beli ember, aki halászmesterséget űzött, egy hegyipatakon haladt fölfelé, de elvesztette az utat távol s közel. Hirtelen a partokon virágzó őszibarackfák tűntek elébe. Sok száz lépésnyire ment előre köztük, de nem látott másfajta fát, csak őszibarackot. Illatos füvek pompáztak üdén, csudaszépen, s mindent ellepett a hulló szirmok sokasága. A halász — Tao-csen a Huang-nemzetségből — megint továbbhaladt, hogy kiérjen az erdőből. Az erdőnek vége szakadt, s a halász előtt egy hegy meredt. Ott volt a forrás. A hegyen kis száda tátogott, s mintha a mélyén fény derengett volna. A halász otthagyta csónakját, s a szádán át a hegy gyomrába lépett. A barlang eleinte igen-igen szűk volt, alig fért át rajta. Már sok tíz lépést tett meg, mikor a barlangszoros váratlanul kivilágosodott. Tágas tér tárult a halász elé; rajta pompás házak, lakok, jól művelt szántóföldek, eperfák, bambuszok s más effélék. Az ösvények, mezsgyék egymást érték; kakasszó és kutyaugatás hallatszott. Férfiak, nők jöttek-mentek: ruhájuk mint az idegeneké. Nagyon magas kort értek meg, s együtt éltek az egészen fiatalokkal. Egyetértésben, boldogan éltek.

Mikor meglátták a halászt, ugyancsak meglepődtek. Kérdezték, honnan jött, s ő elbeszélte, hogyan járt. Mondta, hogy szeretne hazatérni. Az ottaniak bort hoztak és tyúkot vágtak, hogy vendégül lássák. A falu lakói, megtudván hogy idegen érkezett közójük, mind odajöttek kérdezősködni. Magukról azt mondták, hogy eleik, a Cin-kor nyomorúsága elől menekülvén, magukkal hozták asszonyukat, gyermeküket, földműves népüket. Midőn ideértek, elhatározták, hogy megtelepednek itt, és többé nem hagyják el ezt a tájat. Így szakadtak el a külvilágtól.

Kérdezték a halászt, miféle világ van most odakünn. Bizony nem tudtak a Han-dinasztiáról sem, nemhogy a Vej-ről és a Csinről! A halász mindent elmondott, amit tudott; sajnálkozással hallgatták. Minden házba meghívták, s jól tartották borral, eleséggel. Jónéhány napot töltött közöttük, míg végül elbúcsúzott tőlük, s visszaindult. Lelkére kötötték, hogy a külvilágiaknak el ne árulja a hozzájuk vivő utat.

A halász kijött a hegyből, megtalálta csónakját, s visszatért azon az úton, amerre ment. Ám ahol csak megfordult, elbeszélte mind e dolgokat. Fölkeresve a vidék urát is, hírü adta neki, mi történt. Liu Hszin úr tüstént elküldte szolgálait, hogy a halászt követve menjenek oda. Ám mindhiába kutattak ott, ahol mondta, azt a földet többé soha nem találták.

A hangyakirály

Vu tartomány Fujang körzetében élt egy ember, Tung Csao-cse, aki egyszer hajóra szállt, hogy átkeljen a Csi-entang-folyón. A folyó közepén megpillantott egy hangyát, amely egy rövid nádszál két vége között rohangált rémülten. Tung Csao-cse így szólt:

— Ez a kis hangya fél a haláltól.

Szerette volna megfogni és a hajóra tenni, de a hajós megszidta ezért:

— Ez egy mérgező féreg, s ha te megmented, én taposom agyon!

Tung Csao-cse azonban nagyon megszánta azt a kis hangyát, ezért a nádat zsinórral a hajóhoz kötötte, és amikor elérték a partot, a hangya kimászhatott a folyóból.

Azon az éjjelen Tung Csao-cse álmot látott. Álmában egy fekete ruhás ember jelent meg, akit több mint százán kísértek, s aki így szólt hozzá:

— Én a hangyák királya vagyok. Óvatlan voltam és beleestem a folyóba, de te, uram, megmentetted az életem. Ha egyszer bajba kerülnél, csak hívj engem!

Eltelt több mint tíz esztendő, s akkor a környéken rablók garázdálkodtak. Tung Csao-cse is rablóvezér lett, de elfogták és a jükangi börtönbe zárták. Tung Csao-csének most egyszerre eszébe jutott álma a hangyakirályról, aki azt mondta neki, hogy ha bajba kerül, csak hívja őt. De hát most hová mehetne, hogyan hívhatná?

Amint ezen forgatta elméjét, a vele együtt börtönbe zárt ember megkérdezte, min gondolkodik, Tung Csao-cse pedig töviről hegyire elmesélte neki a dolgot. Az az ember ezt tanácsolta:

— Végy csak a tenyeredre két vagy három hangyát, és mondd el nekik.

Tung Csao-cse így is tett. Éjszaka pedig, álmában újra megjelent a fekete ruhás ember és ezt mondta:

— Azonnal menekülj a jükangi hegyek közé. Az ég alattiban nagy felfordulás van, de a császári kegyelem már nem késik soká.

És mire Tung Csao-cse fölébredt, a hangyák szétrágták béklyóját, az eltörött, s ő elmenekülhetett a börtönből, át a folyón a jükangi hegyek közé. Hamarosan megérkezett a közkegyelem is, amely megszabadította bűnétől.

A tapasztalatlan lélek története

Volt egyszer egy lélek, aki csak nemrég vált meg a testétől. Tapasztalatlan volt még, sokat koplalt, úgyhogy teljesen lesoványodott. Történt egyszer, hogy találkozott egy barátjával még a földi életéből, aki már húsz éve halott volt.

— Hogy megy sorod? — kérdezte barátja, aki szemmel láthatólag igen jó húsban volt.

— Ne is kérdezd — legyintett a frissen meghalt lélek. — Annyit koplalok, hogy már biztosan nem bírom soká. Jó, hogy találkoztunk. Te bizonyára érted a módját, hogy lélek létére hogyan lakhasson jól az ember.

— Mi sem egyszerűbb annál — mondta a másik. — Csak csinálj valami csodát, az emberek majd megijednek, és áldozatot hoznak neked, hogy kiengeszteljenek.

Ebben is maradtak. A legközelebbi faluban volt egy család, akik hívő buddhisták voltak. Az udvaruk hátsó részében ott állt egy kézimalom. Az újdonsült lélek a tanácsnak megfelelően odament és elkezdte forgatni, járatni a malmot, egészen úgy, mintha egy élő ember csinálná. A házigazda azonban, mihelyt ezt észrevette, ahelyett hogy megijedt volna, nagy örömmel így szólt a ház népéhez:

— Végre megkönyörült Buddha szegénységünkön! Lelket küldött, hogy megőrölje a gabonánkat! Hozzátok csak gyorsan a gabonát! — Azzal elkezdték hordani a kézimalomba a gabonát, s a szegény lélek kénytelen volt egész nap és egész éjjel hajtani a malomkövet, és per sze egy falás ennivalót se kapott érte. Mihelyt megsza-

badult, még éhesebb, még soványabb lett, és nagy dühösen kereste meg a barátját:

— Miért csaptál be? — förmedt rá.

— Nyugodj meg! — csitította a másik. — Próbáld meg másutt is, biztosan sikerülni fog!

Ezúttal egy taoistához állított be a lélek. Annál a hán-toló állt az udvar végében, a lélek annak az ütőjével kezdett el zörögni, dörömbölni szörnyűségesen. Szerencsétlenségére a taoista sem ijedt meg, hanem nagyon is megörült:

— Tegnap az egyik szomszédomnak jött segítségére egy jótét lélek! — kiáltott fel. — Úgy látszik, ma engem látogatott meg! Hozzátok csak gyorsan a rizst! — S akár előtte való nap, a lélek aznap is késő éjjelig dolgozhatott étlen-szomjan. A végén már alig állt a lábán. Sietett is nagy dühösen másnap a barátjához:

— Elviselhetetlen lett az életem — panaszkodott keservesen —, amióta veled szövetkeztem. Két napja csak dolgozom másoknak, és semmi haszon nincs belőle. — Azután elmesélte, hogy járt.

— Oka van ennek, hogy így jártál — magyarázta az idősebb lélek. — Az ilyen taoista meg buddhista vallásos népeket nehéz ám kihozni a sodrukból. Hanem keressél egyszerűbb embereket, ha azoknál csodát művelsz, biztosan eléred célodat.

Úgy is lett. A lélek bement egy házba. Az ablaknál éppen asszonyok eddegéltek. Az udvarban meg ott szaladgált egy fehér kutya. A lélek felkapta a kutyát, felemelte a levegőbe, és elkezdett vele körbe szaladgálni az udvaron. A ház népe ennek láttára nagyon megijedt. Sose láttak még ilyet. A tudós ember, akit megkérdeztek, azt mondta, hogy biztosan valami kóbor lélek követel magának áldozatot.

Áldozzák fel neki a kutyát, és kedveskedjenek neki finom ételekkel, akkor nem fogja többet háborgatni őket. Úgy aztán a lélek is megtalálta a módját, hogy jól éljen, ahogy a barátja tanította. Egyre-másra művelte a csodákat, s a parasztok állandóan hozták neki az áldozatokat.

Írástudó az útszélén

Amikor a janghszieni Hszü Jen a Szujan-hegyekben mendegélt, találkozott egy tizenhét vagy tizennyolc éves írástudóval, aki az út szélén feküdt, és panaszkodott, hogy fáj a lába. Arra kérte Hszü Jent, vigye el őt a libakalitkájában. Hszü Jen azt hitte, tréfa az egész, ám az írástudó már be is mászott a kalitkába, pedig a kalitka nem lett tága-

sabb, és az írástudó sem lett kisebb. Nyugodtan letelepedett a két liba közé, és a libák mit sem törődtek vele. Hszü Jen fölemelte a kalitkát, és elindult vele: semmivel sem érezte nehezebbnek.

Egy idő múlva megállt, hogy megpihenjen egy fa alatt. Ekkor az írástudó előjött a kalitkából, és megkérdezte Hszüt, akarja-e, hogy megvendégelje. Hszü beleegyezett, mire az írástudó száján át kiköpött egy réztálcát, minden elképzelhető finomsággal megrakva. Mind rézből voltak az edények, s az ételek íze és illata egészen különleges volt. Néhány csésze bor után az írástudó így szólt Hszühöz:

- Van velem egy asszony is.
- Rendben van — felelte Hszü.

Erre az írástudó kiköpött a száján egy tizenöt vagy tizenhat éves leányt, aki pompás ruhát viselt, és csodálatosan szép volt. A lány leült, és velük lakmározott. Az írástudó csakhamar lerészegedett, és hanyatt vetette magát. Ekkor a leány így szólt Hszühöz:

— Habár a felesége volnék ennek az írástudónak, valójában gyűlölöm. Titokban magammal hoztam egy másik

férfit, és most, hogy a férjem alszik, gyorsan előhívom. Kérlek, ne szólj semmit.

— Nem bánom — válaszolta Hszü.

S az asszonyka kiköpött a száján egy férfit, aki huszonhárom vagy huszonnégy éves lehetett, okos volt és szeretetre méltó, s Hszüvel barátságos beszélgetésbe elegyedett. Ám az írástudó egyszerre csak ébredezni kezdett, mire az asszonyka egy selyem ellenzőt köpött ki a száján, s eléje állította, majd odafeküdt hozzá.

A férfi most így szólt Hszühöz:

— Ez az asszonyka szerelmes belém, de én nem szeretem. Titokban most is magammal hoztam egy másik leányt, és most látni kívánom. De kérlek, ne árulj el.

— Jól van — felelte Hszü.

Ekkor a férfi kiköpött a száján egy asszonyt, aki talán húszéves lehetett. Együtt lakmározta, tréfás beszéddel szórakozta, mígnem meghallották, hogy az írástudó mozgolódik.

— Azok ketten felébredtek — mondta a férfi.

Azzal visszatette asszonyát a szájába.

A leány, aki az írástudóval feküdt le, most előjött és így szólt Hszühöz:

— Az írástudó szedelőzködik.

Azzal lenyelte a barátját, s egymaga ült le Hszüvel szemközt.

Kisvártatva előlépett az írástudó, és azt mondta Hszünek:

— Sajnálom, hogy ilyen sokáig aludtam, s kénytelen voltál magadban üldögélni. Most azonban későre jár, s én elbúcsúzom tőled.

Azzal a leányt is, meg az edényeket is visszatette a szájába, ám a nagy réztálcát, mely két lábnyi széles lehetett, emlékül Hszünek ajándékozta. Búcsúzáskor ezt mondta még:

— Semmi értékeset nem adhatok, de ezt őrizd meg emlékül.

A Taj-jüan időszakban Hszü Jen a Császári Könyvtár tanácsosa volt. A tálcat megmutatta Csang Szan miniszternek, aki megvizsgálta a feliratot, és megállapította, hogy a tálca a Jung-ping időszak harmadik évében készült.

Tang-kori elbeszélések

Sen Csi-csi **Zsen, a rókatündér**

Volt egyszer egy fiatal nemes, név szerint Vej Jin, a hszinani herceg leányának kilencedik fia. Meglehetősen féktelen ember volt, sokat ivott. Volt egy unokahúga, annak férjét meg Csengnek hívták. Ez a Cseng hatodik gyerek volt a családjában, de csak a vezetéknévét ismerjük. A haditudományokat tanulmányozta, s ugyancsak szerette a bort meg az asszonyokat. Szegény ember lévén, nem volt saját háza, hanem felesége szüleinél élt. Cseng és Vej nagyon összebarátkoztak, és mindig együtt jártak. A Tien-pao időszak kilencedik évének nyarán, a hatodik hónapban egy nap együtt igyekeztek Csangan, a főváros utcáin a Hszincsang-negyedbe, egy kis borozgatásra. De Csengnek még dolga volt valahol, s a Hszüanping-negyedtől délre elvált barátjától, mondván, hogy majd a mulatságon találkoznak. Vej továbbment fehér lován keletnek, Cseng pedig a Sengping-negyed északi kapuján át délnek fordult a maga szamarán.

Egyszer csak három lány jött Csenggel szembe az úton. Az egyik — tetőtől talpig fehérben — csodálatosan szép volt. Kellemes meglepetésében Cseng megnógatta a szamarát, és hol elébük, hol mögójük került a lányoknak. Szerette volna megszólítani őket, de ehhez nem volt bátorsága. A fehér ruhás lány azonban oly biztatón nézett rá, hogy Cseng tréfálkozva mégiscsak megkérdezte tőle:

— Ilyen szép lányok miért járnak gyalog?

A fehér ruhás lány rámosolygott, és így felelt:

— Mi mást tehetnének, ha a hátságállatok gazdái nem olyan udvariasak, hogy felajánlanák szolgálatukat?

— Ilyen szép lánynak különb állat dukálna, mint az én göthös szamaram — mondta Cseng —, de szívesen felajánlom, és boldog leszek, ha magam gyalog követhetek.

Ezzel Cseng meg a fehér ruhás lány egymásra néztek, és elnevelték magukat. S hogy a két szolgáló is belenyelvelt a beszélgetésbe, hamarosan szót értettek. Cseng elkísérte a lányokat kelet felé, egészen a Lojukertig. Mire odaértek, egészen besötétedett. Gyönyörű ház előtt álltak meg, vastag falai voltak és hatalmas kapuja. Mikor a fehér ruhás lány belépett a kapun, visszaneézett és így szólt:

— Várj egy kicsit.

Egyik szolgálója a kapuban maradt, és megkérdezte Csengtől, hogy hívják. Cseng megmondta, s azután ő is megkérdezte a lány nevét. Megtudta, hogy Zsennek hívják, és huszadik gyermek a családjában.

A következő percben Csenget beszólították. Épp hogy kipányvázta szamarát a kapu előtt, s kalapját odatette a nyeregbe, amikor a házból hozzálépve egy harminc körüli asszony köszöntötte — Zsen nővére. Gyertyát gyújtottak, és asztalt terítettek. Miután több pohár bort megittak, a lány is újra megjelent, átöltözve. Jócskán ittak még azután is, ugyancsak vígan voltak, s késő éjszaka együtt bújtak ágyba. A lány kedvessége és kacérsága, ahogy énekelt és nevetett, a mozdulatai — mindez valami rendkívüli, túlvilági gyönyör volt. Mikor már hajnalodott, Zsen így szólt:

— Most jobb, ha elmégy. Bátyám a császári zenészekadémia tagja, és a császári testőrségben szolgál. Hajnalban hazajön... nem szeretném, ha itt találna.

Miután megbeszélték, mikor megy oda ismét, Cseng távozott. Mikor az utca végéhez ért, a városnegyed kapuja még zárva volt. De ott volt valami külországi tésztaütő boltja, abban világosság égett, a kemencét is befűtötték már. Odahúzódva a ponyva alá, Cseng beszélgetni kezdett a boltossal. Gondolta, nála várja ki a reggeli dobszót. Arra mutatva, ahol az éjszakát töltötte, megkérdezte:

— Innen keletre van egy hatalmas kapu; kié az a ház?

— Rom az csak — mondta a boltos. — Nincs ott már ház.

— De hisz ott voltam — makacskodott Cseng. — Hogy mondhatod, hogy nincs ott ház?

A boltos rögtön megértette, mi történt.

— Ó, tudom már! — kiáltotta. — Egy rókatündér él arra, s az gyakran elcsábítja az embereket egy-egy éjszakára. Háromszor is látták már. Így hát te is találkoztál vele, no lám!

Cseng azonban szégyellte beismerni az igazat, inkább tagadott. Ahogy kivilágosodott, újra megnézte azt a helyet. A falak és a kapu valóban ott voltak — mögöttük azonban csak burjánzó gyomot és elhagyott kertet talált.

Mire hazaért, Vej már várta, és rátámadt, amiért előző este nem ment utána a megbeszélt találkozóra. Cseng kitalált valami kifogást. Még most is el volt bűvölve a tündér szépségétől, és alig várta, hogy újra láthassa. Nem tudta kitörölni képét szívéből. S vagy két hét múlva, a Nyugati Piac egyik ruhásboltjában, egyszerre csak megint ráakadt. Két szolgálója is vele volt. Amikor megszólította, a lány megpróbált eltűnni a sokadalomban, de Cseng ismételten nevéen szólította, és odatörtetett hozzá. Ekkor a lány — még mindig háttal neki és legyezőjével is rejtve magát — megkérdezte:

— Hiszen tudod már, hogy ki vagyok. Miért követsz mégis?

— És ha követlek? — kérdezte Cseng.

— Szégyellek a szemedbe nézni — mondta a lány.

— Annyira szeretlek! Hát el tudnál hagyni? — tiltakozott Cseng.

— Nem akarlak elhagyni, de attól félek, hogy gyűlölsz.

Cseng megesküdtött, hogy változatlanul szereti, s rendületlenül kitartott kérése mellett. A lány végül megfordult, és leengedte legyezőjét. Éppoly káprázatosán szép volt, mint első találkozásukkor.

— Sok rókatündér van a világon — magyarázta Csengnek. — Csak nem ismeritek föl őket, mert mindig valami különleges alakot kerestek.

Amikor Cseng kérlelni kezdte, hogy térjen vissza hozzá, a lány így szólt:

— Az emberek nem szeretik a rókatündéreket, mert azok gyakran ártnak nekik. De én nem vagyok afféle. Ha továbbra is vonzósds hozzám, szívesen szolgáljak életem végéig.

Amikor Cseng arról kezdett beszélni, hogy hol lakjanak, Zsen azt mondta:

— Keletre innen találsz egy házat, teteje fölé hatalmas fa tornyosul. Csendes kis utcában áll. Miért nem veszed bérbe? S aznap, hogy a Hszüan-ping-negyedtől délre először találkoztam veled, egy úriembert láttam fehér lovon kelet felé lovagolni. Nem a sógorod volt? Neki van bőven bútora otthon, tőle kérhetsz kölcsön.

Vej nagybátyjai történetesen odavoltak valami hivatalos úton, s bútorukat erre az időre elraktározták. Hallgatva Zsen tanácsára, Cseng felkereste Vejt, és megkérte: adja kölcsön neki azt a bútort.

Amikor Vej megkérdezte, miért van rá szüksége, így szólt:

— Gyönyörű szeretőt szereztem, és házat béreltem neki. Az ő számára kérem tőled a bútort.

Vej elnevette magát, és azt mondta:

— Amilyen deli legény vagy, biztosan valami förtelmes nőre bukkantál. Még hogy gyönyörű!

Azzal adott neki kölcsön néhány függönyt, egy ágyat, ágyneműt, és elküldte vele egy értelmes emberét is, hogy nézze meg a lányt. Egyszer csak jött vissza a szolga, lihegve és izzadva. Vej eléje ment, hogy megkérdezze:

— Láttad? Igazán olyan szép?

— Csodálatos! Soha nem láttam még hozzá foghatót.

Vej sokat próbált ember volt, és számtalan kalandja során nem egy szép nővel volt dolga. Megkérdezte hát, hogy Cseng szeretője van-e olyan szép, mint azok közül valamelyik.

— Össze sem lehet hasonlítani őket! — lelkesedett a szolga.

Vej még négy vagy öt nevet említett, de szolgája egyre csak azt hajtogatta, hogy semmi értelme a hasonlításnak.

Volt Vejnek egy sógornője, Vu hercegnének a hatodik lánya, páratlan szépség, tündéri bájos nő.

— Szébb-e az a nő — kérdezte — Vu hercegnének hatodik lányánál?

Szolgája megint azt mondta, hogy össze sem lehet hasonlítani őket.

— Lehetséges volna? — kiáltott Vej, összekulcsolva kezét bámulatában. Azután gyorsan vizet kért, megmosta a nyakát, fejére turbánt kötött, ajkát kipirosította, és indult Csenghez.

Cseng történetesen nem volt otthon. Mikor Vej belépett, csupán egy söprögető legényt talált az ajtóban, senki mást. Kérdezgetni kezdte a fiút, de az csak nevette, és azt mondta, hogy nincs otthon senki. De mikor

bekukkantott a szobákba, az egyik ajtó mögött piros szoknyát pillantott meg, s közelebb lépve látta, hogy ott bújjik a lány. Előhúzta a sötét sarokból, és úgy látta, annál is szebb, mint ahogy neki elmondták. A szenvedélytől esztét veszítve átölelte a lányt, hogy magáévá tegye — csak hogy az ellenkezett. Addig-addig szorongatta azonban, míg a lány így szólt:

— Legyen meg, amit akarsz, csak hadd jussak egy kis lélegzethez.

De mikor Vej ismét megrohanta volna, a lány épp úgy ellenkezett, mint előbb. Ez megismétlődött háromszor vagy négyszer. Végül is Vej minden erejével lefogta, s a lány kimerülten és verítékben úszva úgy érezte, most már aligha menekül. Teste egyszerre elernyed, és úgy nézett Vejre, mint akinek a szívét törték össze.

— Miért nézel ilyen szomorúan? — kérdezte Vej.

Nagyot sóhajtva felelt a lány:

— Cseng miatt bánkódom.

— Hogy érted ezt? — firtatta a férfi.

— Hat lábnál is magasabb, de nem tud megvédeni egy asszonyt... Mármost férfinak nevezheti-e magát az ilyen? Te fiatal vagy és gazdag, sok szép szeretőd van. Nem egy asszonyt láttál már hozzám hasonlót. De Cseng szegény fickó, és csakis engem szeret. Hogy tudnád elrabolni egyetlen szerelmét, amikor neked még annyi van? Ő persze szegény, és másokra szorul. A te ruháidban jár, a te élelmedet eszi, és hatalmadban van. Ha el tudná tartani magát, nem jutottunk volna idáig.

Vej nagylelkű és igazságszerető ember volt. Ezek halatára felhagyott próbálkozásával, összeszedte magát, és bocsánatot kért. S mikor Cseng hazatért, szívélyesen üdvözölték egymást. Ettől kezdve Vej gondoskodott róluk.

Zsen és Vej gyakran találkoztak, s együtt sétálgattak, hol gyalog, hol kocsin. Vej jóformán minden napját a lánnyal töltötte, és végül is elválaszthatatlan barátok lettek, mindketten határtalanul élvezték egymás társaságát. Zsen lett Vej mindene, csak éppen szeretője nem, s Vej ugyancsak szerette, tisztelte és semmi kívánságát meg nem tagadta volna. Már enni vagy inni sem tudott anélkül, hogy rá ne gondoljon közben. Végül is Zsen, látva Vej szerelmét, egy nap így szólt hozzá:

— Szégyellek elfogadni tőled ennyi kegyet. Nem érdemlem meg ezt a kedvességet. Meg Csenget sem akarom megcsalni, nem tehetek hát kedvedre. De Cinben születtem, és Cincseneg városában nőttem fel. Hozzátartozóim mindnyájan színházi emberek, nőrokonaim valamennyien gazdagok szeretői vagy ágyasai, ismernek a fővárosban minden kurtizánt. Ha találnál egy szép lányt, és nem tudnád megközelíteni, én megszerzem neked. Szívesen megteszem, hogy megháláljam annyi kedveségedet.

Vej elfogadta a lány ajánlatát. Figyelmét a piactéren egy Csang nevű varrónő ragadta meg, világos bőrével és remek alakjával. Megkérdezte hát Zsent, ismeri-e az asszonyt, s a következő választ kapta:

— Unokatestvérem! Őt azután igazán könnyen megszerzem neked.

Nem telt bele tíz nap se, s vitte hozzá az asszonyt. De néhány hónap múlva, mikor Vej ráunt Csangra, Zsen így szólt hozzá:

— Ezeket a piaci lányokat könnyű megszerezni. De keress magadnak valami finomabb nőt, akit megközelíteni is szinte lehetetlen. Én megteszek érted mindent, ami tőlem telik.

— A Hideg Étel Ünnepe napján — szólt Vej — elmentem néhány barátommal az Ezer Boldogság templo-

mába, s ott voltunk, amikor Tiao tábornok zenészei játszottak a nagy csarnokban. Volt a zenészek között egy tizenhét év körüli lány, nádorgonán játszott, haját két fülére fésüli. Elragadó volt, rendkívül bájos! Ismered-e?

— A tábornok kedvese — felelte Zsen. — S a nővérem lánya. Ám lássuk, mit tehetek!

Vej meghajtotta magát, és megígérte, hogy segítségére lesz. Zsen ettől kezdve gyakori látogató volt a tábornok házában. Egy hónap múlva Vej sürgetni kezdte, és megkérdezte, mit tervez. A lány két vég selymet kért tőle az érdekeltek megvesztegetésére, s ezt meg is kapta Vejtől. Két nappal később Vej éppen együtt ebédelt Zsennel, amikor a tábornok a leányért küldte komornyikját egy fekete lóval, s arra kérte: keresse fel őt házában. Hallván a meghívást, Zsen rámosolygott Vejre, és csak ennyit mondott:

— Megvan.

Úgy látszik, olyan betegségbe ejtette a tábornok kedvesét, amire nincs orvosság. S mikor a leány anyja meg a tábornok minden tudományukból kifogytak, egy varázslót hívtak segítségül. Zsen pedig megmutatta a varázslónak, hol lakik, és megvesztegette, hogy mondja azt: a beteg lányt őhózzá kell szállítani. Ennek megfelelően a varázsló így szólt a tábornokhoz:

— A lány nem maradhat itthon. Vigyétek ebbe és ebbe a házba, a város délkeleti részén. Lakjék ott, hogy magába szívja a környék életadó levegőjét.

A tábornok meg a lány anyja utánajártak, és megtudták, hogy a ház Zsené. A tábornok tehát arra kérte Zsent, engedje meg, hogy a lány nála lakjék. Zsen először megtagadta a kérést, mondván, hogy a háza túl kicsi, és csak ismételt kérésre egyezett bele a dologba. Ekkor a tábornok elküldte a lányt kocsin Zsen házába, ruháival és minden csecsebecsével, anyja kíséretében. Alighogy

odaértek, a lány már meg is gyógyult. Néhány nap múlva Zsen titokban bemutatta neki Vejt, s egy hónap múlva a lány várandós volt. Ekkor az anyja megrémült, és sebtiben hazavitte a lányt a tábornokhoz. Így végződött az ügy.

Egy nap Zsen így szólt Csenghez:

— Tudnál-e szerezeni öt-hatezer tallért. Mert ha igen, hasznot hajtó üzletet tudok.

Csengnek tetszett a dolog, és kölcsönkért hatezer tallért. Ekkor Zsen azt mondta neki:

— Menj ki a piacra a lócsiszárokhoz. Találsz ott egy lovat, foltos a fara. Azt vedd meg, és hozd haza.

Cseng kiment a piacra. Jött is egy ember, aki a lovát akarta eladni, s a ló farán valóban egy fekete jegy volt. Cseng meg is vette, és hazavezette.

Sógorai azonban kinevették, mondván:

— Ez a ló azután igazán senkinek nem kell. Minek vetted meg ezt a gebét?

Nem sokkal később Zsen így szólt hozzá:

— Itt az ideje, hogy eladd azt a lovat. De harmincezeren alul oda ne add!

Cseng tehát kihajtotta a lovat a piacra. Valaki húszezret ígért érte, de ő nem adta annyiért. Az emberek csak ámultak.

— Miért akar ez ilyen drágán lovat venni? S az meg miért nem adja oda?

Mikor Cseng hazaindult a lóval, a másik a kapuig követte, és már huszonötezret ígért, de Cseng nem engedett. Kijelentette:

— Harmincezer alatt szó sem lehet a vásárról.

De akkor körülfogták a sógorai, s nem hagyták békén, míg kényszerűségében el nem adta a lovat valamivel kevesebbért, mint harmincezerért.

Később azután rájött, vevője miért ragaszkodott annyira a lóhoz. A Csaojing megyei kincstári lovak gondnoka volt. Három évvel ezelőtt kidőlt egy lóva, annak fekete jegy volt a farán. A fickó most a felmentését várta, meg járandóságát a lovak gondozásáért, hatvanezer tallért. Ha sikerül megszereznie a lovat fele ennyiért, és azt szolgáltatja be a hivatalnak, még úgy is keres a dolgon. Különben is, háromévi takarmányért fizették neki ezt a pénzt, olyan zabért, amit a lovak soha nem ettek meg. Ezért ragaszkodott annyira a foltos farú lóhoz!

Zsen egyszer új ruhákat kért Vejtől, miután a régit mind elnyűtte. Vej selymet akart venni neki, de a lány azt mondta: jobban szereti a kész ruhát. Vej tehát megbízott egy Csang nevű boltost, szerezz be a ruhákat, s azután odaküldte Zsenhez, válasszon tetszése szerint. Amikor a boltos meglátta a lányt, nagyon elcsodálkozott, és utóbb azt mondta Vejnek:

— Ez nem akármilyen asszony. Csak nemesi házból származhat. Nem jól teszitek, hogy itt tartjátok. Remélem hamarosan visszakülditek családjához, még mielőtt bajba kerülnétek.

Ebből is látszik, milyen feltűnő megjelenése volt Zsennek.

De sehogy sem értették, miért ragaszkodik a készen vett ruhához, ahelyett, hogy mérték szerint csináltatna magának.

Csenget egy évvel később kinevezték kapitánynak Huajli helytartóságba. Csincseng volt a székhelye. Csengnek tulajdonképpen felesége is volt, s bár a napot kedvesével töltötte, éjszakára mindig haza kellett mennie, és ilyenkor nagyon hiányzott neki Zsen. Most hát arra kérte a lányt, kísérje el állomáshelyére. De Zsen nemet mondott.

— Csak egy-két napig lehetnénk együtt — fejtegette —, azért pedig aligha érdemes. Sokkal okosabb lenne, ha kiszámítanánk, mennyi költőpénzre lesz szükségem, amíg odavagy, s itthon várnám meg, hogy visszajöjj.

Cseng még vitatkozott vele, megpróbálta rábeszélni, de a lány rendíthetetlen volt. Ekkor Cseng Vejt hívta segítségül, és Vej szintén megpróbálta rábeszélni a lányt. Végül is megkérdezték, miért nem enged. Zsen nagy sokára így szólt:

— Egy boszorkány megmondta, hogy az idén szerencsétlenséget hoz rám, ha nyugatra megyek. Ezért nem akarok elmenni.

Cseng azonban annyira szerette volna, ha a lány vele tart, hogy egyre csak ezen járt az esze. Kinevette Zsent ő is meg Vej is, és azt mondták neki:

— Ilyen eszes, okos lány, mint te, hogyan lehet ennyire babonás?

S megpróbálták meggyőzni.

— Ha mégis igazat mondott a boszorkány — szólt Zsen —, és én meghalok, mert veled mentem, nem fogtok búsulni?

— Badarság! — mondták azok ketten, és tovább erősködtek. Végül Zsen kénytelen volt akarata ellenére elmenni Csenggel.

Vej kölcsönadta lovát a lánynak, és Linkaóig maga is elkísérte őket. Másnap elértek Mavejbe. Zsen ügetett elöl a lovon, Cseng mögötte szamarán, és Zsen szolgálója meg néhány más kísérő követte őket. A vadászok éppen idomították kutyáikat Lo-csuan város nyugati kapuja előtt már vagy a tizedik napja. Amikor Zsen odaért, a vadász-kutyák egyszerre kiugrottak a bozótból, és Cseng azt látta, hogy Zsen a földre szökken, rókává változik, és dél felé próbál menekülni a kutyák elől. Rohant utánuk, és kiáltozott a kutyákra, de nem tudta visszatartani őket.

Néhány száz méteres versenyfutás után elkapták a rókát. Cseng könnyezve vette elő a pénzt zsebéből, hogy legalább tetemét visszavásárolja. S ahol eltemette, hegyes karót szúrt a földbe, hogy a helyet megjelölje magának. Amikor visszafordult, a lány lova békésen legelészett az út szélén, ruhái ott voltak a nyeregben, cipője és harisnyája a kengyelen csüngött, mint valami vedlett kígyóbőr. Ékszerei szétszóródtak a földön, de minden egyebe eltűnt, beleértve a szolgálóját is.

Körülbelül tíz nap múltán Cseng visszatért a fővárosba. Vej boldog volt, hogy láthatja, s amikor elébe ment, hogy üdvözölje, mindjárt megkérdezte:

— Hát Zsen? Jól van-e?

Cseng sírva felelte:

— Zsen meghalt!

A hír Vejt is gyászba döntötte. Átölelték egymást, és úgy keseregtek bánatukban. Végül Vej megkérdezte, milyen betegség vitte el a lányt.

— Vadászkutyák ölték meg — felelte Cseng.

— A legádázabb kutyák sem tudnak megölni egy embert — tiltakozott Vej.

— Csakhogy ő nem volt ember.

— Micsoda? — kiáltott föl Vej megdöbbenésében. S ugyancsak elámult, amikor Cseng elmondta neki az egész történetet, és egyre csak sóhajtozott. Másnap együtt hajtottak el kocsin Mavejig, s miután felnyitották a sírt, és megnézték a tetemet, nagy szomorúan visszafordultak. S ahogy földidéztek Zsen egykori életmódját, csak azt az egyet nem tudták megmagyarázni, miért nem akart soha mértékre készült ruhát viselni.

Cseng később a császári istálló felügyelője lett, és igen gazdag ember. Több tucat lóra viselt gondot. Hatvannégy éves volt, amikor meghalt.

A Ta-li időszakban Csunglingben éltem, és sokat voltam együtt Vejjel. Többször is elbeszélte nekem ezt a történetet. Végül már betéve tudtam. Vejből később császári udvari kancellár lett, s ezzel egyidejűleg Lungcsou helytartója. Ott halt meg végül északnyugaton, állomáshelyén.

Bizonyára szomorú rágondolni, hogy az emberi alakot öltött állat ellen tud állni minden erőszaknak, s hű és állhatatos marad urához haláláig — de hány asszony mondhatja el ugyanezt magáról manapság? S milyen kár, hogy Cseng nem volt értelmesebb. Őt csak Zsen bájai érdekelték, de sajátos természetével nem sokat gondolt. Pedig az igazi bölcs azt is megfigyelte volna, milyen törvények szabályozzák Zsen átváltozásait, kutatta volna a természetfeletti lények természetét, és gondos megfigyelésben hagyta volna ránk e titkok lényegét, ahelyett, hogy csak a lány szépségével, kellemeivel törődjék, és ennyivel beérje. Ez bizony pótolhatatlan mulasztás.

A Csien-csung időszak második évében balfelől tanácsos voltam, s éppen aznap indultam Csucsou-ba, amikor Pej Csi tábornok, Szun Cseng helyettes városi elöljáró, Cuj Hszü, a polgári ügyek minisztere és Lu Sun jobbfelől tanácsos útra kelt a Jangce völgyébe. Csienből Szucsouig szárazon és vízen együtt utaztunk. Velünk tartott Csü Fang nyugalmazott tanácsos is, éppen körúton volt. Hajón leereszkedtünk a Jing és Huaj folyókon, egész nap lakomáztunk, éjszaka meg beszélgettünk, s mindegyikünk elmondott valami különös történetet.

Mikor az urak hallották Zsen históriáját, valamennyien őszintén megrendültek, és felettébb elámultak. Megkértek, jegyezzem föl e különös mesét — ezért írtam meg történetemet.

Li Csao-vej **A sárkánykirály lánya**

Ji-feng időszakban történt, hogy egy Liu Ji nevű diák megbukott az államvizsgán. Hazaindult hát a Hsziang-folyó völgyébe, de úgy gondolta, hogy útközben beköszön még egy földijéhez, aki Csing-jangban lakott. Vagy hat-hét mérföldet lovagolt már, mikor egy felröppenő madárka riasztotta lovát. Az állat megbokrosodott, és újabb hat-hét mérföldet futott vele, mire Liu meg tudta állítani. Ekkor az út mellett egy lányt pillantott meg, aki juhait legeltette.

Csodálatosan szép lány volt, de összevont szemöldökkel, szennyes ruhában állt ott, és feszülten hallgatózott, mintha várna valakit.

— Hogyan jutottál ilyen szomorú sorsra? — kérdezte Liu.

A lány legelőbb is rámosolygott, hálája jeléül. Azután, nem tudván visszatartani könnyeit, ezt válaszolta:

— Szerencsétlen teremtés vagyok én. S ha már az okát kérded, hogy hallgathatnám el, milyen harag ég szívemben. Figyelj hát! Én a Tungting-tavi sárkánykirály legkisebbik lánya vagyok. Szüleim férjhez adtak a Csing-folyó sárkánykirályának legkisebb fiához, de az uramat barátai rossz útra vezették, egyre csak az élvezeteket hajhászta, s velem napról napra rosszabbul bánt. Elpanaszoltam ezt a szüleinek, de azok sokkal jobban imádják a fiukat, mint hogy a pártomra álltak volna. Amikor tovább panaszkodtam, megsértődtek, és ide száműztek.

Ahogy mindezt elmondta, újra kitört belőle a zokogás.

— S a Tungting-tó olyan messze van ide — folytatta. — Túl a messzi láthatáron, és én még csak üzeni sem tudok az enyéimnek. Szívem megszakad, és szemem belévakul, annyit meresztgetem, de senki sem jön, akinek elmondhatnám bánatomat, és megsajnálna. Úgy látom, te éppen délnek tartasz, nem eshet messze utadtól a tó. Megkérhetnélek, hogy vígy magaddal egy levelet?

— Az igazság embere vagyok — mondta Liu —, s felforr a vérem, ahogy hallgatlak. Bár szárnyaim lennének, hogy odarepülhetnék! Még hogy megkérhetsz-e? Hanem a tó igen mély, én meg csak a szárazon tudok járni. Hogy adhatom át majd üzenetedet? Attól tartok, nem érek célba, s méltatlannak bizonyulok bizalmadra, és kárba vész őszinte igyekezetem, hogy segítek rajtad. Nem tudnád megmondani, mit tegyek?

— El nem mondhatom, mennyire hálás vagyok jószágodért — felelte a lány könnyeket ontva. — Ha valaha választ kapok erre a levélre, életem árán is meghálálom. Amíg nem tudtam, segítesz-e rajtam, nem mertem elárulni, hogyan juthatsz el szüleimhez. Ám ha így áll a dolog: a tavat megközelíteni semmivel se nehezebb, mint a fővárosba eljutni.

S mikor Liu megkérdezte, merre menjen, a lány a következőket mondta még:

— Van a tó déli partján egy terebélyes narancsfa, a falubeliek szent fája. Vedd le az övedet, végy föl egy másikat, azután háromszor kopogtasd meg a fa törzsét. Hívásodra előjön majd valaki; te meg csak kövesd, semmi bajod nem lesz. S most, hogy feltártam előtted szívemet, rád bízom leveletem. Kérlek, mondd el szüleimnek, mit láttál. Ne tagadd meg tőlem segítségedet!

Liu megígérte, hogy mindent a mondottak szerint tesz. Ekkor a lány meghajolt, elővette kebeléből a levelet, átadta neki, s mindegyre csak keletnek fordult és kön-

nyezett. Liu mélyen meghatódott. Eltette a tarisznyájába a levelet, és így szólt:

— Megkérdezhetem-e, miért legeltetsz juhok? Húson élnek az istenek is?

— Nem — felelte a lány. — Ezek nem juhok, hanem esőhozók.

— Micsodák?

— Mennydörgés, villámlás, meg effélék.

Liu jobban megnézte a juhokat, és látta, hogy büszke a nézésük, haragos a léptük. A füvet is másképp legelték, de egyébként éppen akkorák voltak, mint a közönséges juhok, s éppen olyan gyapjuk és szarvuk volt.

— Most, hogy a követed lettem — mondta Liu —, remélem, szívesen látsz majd azután is, hogy visszajutottál a tóhoz.

— De mennyire! — kiáltott föl a lány. — Úgy fogadlak majd, mint kedves rokonomat.

Azzal elbúcsúztak, s Liu ment tovább keletnek. Néhány lépés után visszaneézett, de a lány meg a juhok eltűntek.

Még aznap este megérkezett a megye székhelyére, és elbúcsúzott barátjától. Több mint egy hónapba telt, hogy hazaért, s első útja a Tungting-tóhoz vezette. Megtalálta a narancsfát a tó déli partján, övét cserélt, s megállva a fa előtt, háromszor megkopogtatta. Erre egy harcos bukkant föl a vízből, meghajolt, és megkérdezte:

— Mi járatban vagy, tiszteletre méltó uram?

Anélkül, hogy elmondta volna néki a dolgot, Liu egyszerűen ezt felelte:

— Királyoddal akarok beszélni.

Ekkor a harcos szétválasztotta a hullámokat, s miközben lefelé igyekeztek, mutatta neki az utat, mondván:

— Hunyd be a szemed. Egy pillanat, és ott vagyunk!

Liu engedelmeskedett, s hamarosan nagy palota elé értek. Rengeteg tornya és erkélye volt a palotának, millió kapuja meg ablaka, s körülötte a világ minden ritka virága és fája. A harcos megkérte, várjon a csarnok egyik szögletében.

— Hol vagyunk? — kérdezte Liu.

— Ez az Isteni Úr palotája.

Ahogy körülnézett, Liu látta, hogy a palota telides-teli van minden drágasággal, amit csak emberi szem valaha láthatott. A pillérek fehér jáspisból voltak, a lépcsők zöldből, a pamlagok korallból, a mozdítható válaszfalak pedig kristályból. A smaragd ablakkeretekben metszett üveg pompázott, a szivárvány minden színében tündöklő mesztergerendák meg borostyánkővel voltak kirakva. A palota határtalan távlatai valami különleges szépséget árasztottak, szinte le sem lehet írni.

A sárkánykirály sokáig váratott magára, s Liu végül is megkérdezte a harcost:

— Hol marad Tungting ura?

— Őfelsége a Sötét Gyöngy Házában van — hangzott a válasz. — A Tűz Kánonát beszélük meg a Nap Papjával. De hamarosan befejezik.

— Mi az a Tűz Kánona? — kérdezte Liu.

— Királyunk sárkány — magyarázta a harcos —. tehát eleme a víz, s egyetlen csepp vízzel hegyeket és völgyeket áraszthat el. A Nap Papja meg ember, eleme tehát a tűz, s egyetlen fáklyával egész palotát felgyújthat. Az elemek sajátságai különbözőek, s különböző a hatásuk is. A Nap Papja igen járatos az emberi törvényekben, királyunk ezért hívta meg erre a tanácskozásra.

Alig fejezte be, nyílt a palota kapuja, köd szállt fel, s egy bíborba öltözött alak jelent meg, kezében jáspis joggal. A harcos tisztelgett:

— Jön a király! — s ment elébe, hogy jelentse Liu érkezését.

A sárkánykirály végignézett Liun és megkérdezte:

— Az emberek világából jöttél?

Liu azt válaszolta, hogy onnan, és meghajolt. A király viszonzta üdvözlését, és helyet kínált.

— A mi vízi királyságunk sötét és mély — mondta. — S jómagam tudatlan vagyok. Mi hozott ide, uram, oly messziről?

— Magam is erre a vidékre való vagyok, mint felséged — kezdte Liu. — Itt születtem, délen, de északnyugaton jártam iskolába. Nemrég történt, hogy megbuktam a vizsgán, s hazafelé ügetve a Csing-folyó partján találkoztam lányoddal. Juhot legeltetett kint a szabad ég alatt. Szél tépi, eső veri; bizony, nagyon szomorú látvány. Amikor megszólítottam, elmondta, hogy férjének szívtelensége és férje szüleinek nemtörődömsége juttatta ilyen állapotra. Szeméből patakozott a könny, míg beszélt, majd a szívem szakadt belé. Végül rám bízta ezt a levelet, és én megírtam, hogy elhozom. Ezért vagyok itt most.

Azzal elővette a levelet, s átadta a királynak. A király elolvasta, majd köntöse ujjával eltakarta az arcát, és sírva fakadt.

— Bár én vagyok az apja — szólt —, mint aki vak és süket, nem is sejtettem, mennyit szenved gyermekem messze innen. Te pedig, idegen létedre, megsegítetted. Míg csak élek, el nem felejttem jószágodat.

Azután tovább sírt, s vele könnyezett az egész udvar. Majd egy eunuch lépett a király elé; a király átadta neki a levelet, és megparancsolta, mondjon el mindent a belső palotában az asszonyoknak. Hamarosan kihallatszott a sírás onnan is. A király erre megrémült, és parancsot adott a kíséretének:

— Mondjátok meg hamar az asszonyoknak, ne sírjanak olyan hangosan, mert attól tartok, Csientang hercege is meghallja.

— Ki az a herceg? — kérdezte Liu.

— Az öcsém — magyarázta a sárkánykirály. — Valamikor a Csientang folyó hercege volt, de most már visszavonult.

— És miért kell titkolnod előtte a dolgot?

— Mert rettenetesen forró fejű — mondta a király. — A régi bölcs uralkodó, Jao idején is az ő dühöngése okozta a kilencéves árvizet. Múltkor meg összeveszett az égiekkel, és elárasztott öt hegységet. Szerencsére van néhány régebbi és újabb jócselekedetem, és a Mennyei Császár megbocsátott öcsémnek. De itthon kell tartanom, bár Csientang népe ma is visszavárja még.

Alig fejezte be, hatalmas robaj hallatszott. Mintha ég és föld összedőlt volna. A palota megrázkódott, gomolygó köd csapott föl, és egy vörös sárkány rontott a terembe. Hossza több mint ezer láb, s egy áspis pillért hurcolt maga után — egy nyakába kötött aranylánccal kötözték hozzá. Szeme fénylett, mint a villám, nyelve piros volt, mint a vér, testét skarlátvörös pikkelyek borították, nyakán lángolt a sörény. Zengett az ég, és villámok csapkodtak körötte, nyomában hóvihar meg jégeső járt. S egyszeriben felszállt az azúrkék levegőbe.

Liu rémülten földre vetette magát. De a király maga segítette föl, mondván:

— Ne félj, nincs semmi baj.

Jó időbe telt, míg Liu valamennyire magához tért. Amikor végre megnyugodott, engedélyt kért, hogy távozhasson.

— Jobb, ha megyek, amíg nem késő. Nem élnék túl még egy ilyen élményt.

— Maradj — szólt a király. — Öcsém így szokott távozni, de vissza már nem így jön. Maradj még egy kicsit.

Megparancsolta, szolgáljanak föl italokat, és barátságuk megpecsételésére ittak.

Ekkor lágy szellő támadt, jámbor felhőket hajtva az égen. Röpködő zászlók és lobogók alatt, fuvolák és sípok szavára sok ezer fiatal lány lépett be ragyogó öltözetben, nevetgélve és csacsogva. Közülük is kitűnt az egyik. Szemöldöke szépen ívelt, ékszerei ragyogtak, öltözéke finom fátyolból készült. Liu csak akkor látta, amikor már előtte volt, hogy ez ugyanaz a lány, aki őrá bízta az üzenetét. Örült is meg bánkódott is, és a könnye csordult, mint selyemfonál. Egy szempillantás alatt vörös köd fedte bal felől, bíbor pára takarta jobb felől, és jó illat lengett körötte, mikor a belső palotába vonult. A király nevetett, és így szólt Liuhoz:

— Itt jön a Csing-parti fogoly.

Bocsánatot kért, és maga is bement a lánya után a belső palotába. Odakint is mindenki hallotta boldog sírásukat. Majd a király visszajött, és együtt lakomázott Liuval.

Egyszer csak egy bíborruhás férfi lépett be, és megállt a király előtt. Kezében jáspis jogart tartott, sugárzott róla az öröm és életkedv. A király bemutatta Liunak:

— Íme, Csientang hercege.

Liu felállt, meghajolt, a herceg is meghajolt, és így szólt:

— Az a gazfickó bántalmazni merte szerencsétlen húgomat. A te érdemed, uram, az igazság barátjáé, hogy elhoztad szenvedéseinek hírét ilyen messzire. Ha te nem segítesz, eleped szegény a Csing-folyó partján. Nem tudjuk szavakba foglalni, milyen hálásak vagyunk neked.

Liu meghajolt, és megköszönte szavait. Ekkor a herceg így szólt bátyjához:

— A sárkány-órában indultam innen, és a kígyóórában értem a Csing északi partjára. A ló-órában még ott verekedtem, a juh-órában már jöttem haza. Közben a kilencedik égbe röptem, hogy a Mennyei Császárnak is elmondjak mindent. Amikor hallotta, hogy milyen sérelem esett rajtunk, megbocsátotta vétkeimet. Sőt, még múltbeli vétségeimet is megbocsátotta. De rettentően szégyellem, hogy fölháborodásomban csak úgy elrohantam, még csak nem is köszöntem, az egész palotát felforgattam, és tiszteletre méltó vendégünket úgy megijesztettem.

Azzal ismét meghajolt.

— Hányat öltél meg? — kérdezte a király.

— Hatszázezret.

— Mennyi földet pusztítottál el?

— Nyolcszáz mérföldnyit.

— S hol az a gazember, a lányom férje?

— Megettem.

A király elkomorodott.

— Szó se róla, az a gazfickó kibírhatatlan volt már — mondta. — De azért túl messzire mentél. Még szerencse, hogy a Mennyei Császár mindent tud, és megbocsátott, amikor hallotta, milyen nagy sérelem esett rajtunk. Különben nem tudom, miképp védenélek meg most. Ne tégy hát ilyet máskor.

A herceg erre ismét meghajolt.

Liu aznap éjjel a Megfagyott Fény Csarnokában hált, s másnap újabb lakomát rendeztek a Smaragd Palotában. Ott volt az egész királyi család, szólt a zene, s bort és édességeket hordtak fel. Majd megszólaltak a trombiták, kürtök és dobok, s jobbról tízezer harcos vonult be tánclépésben, zászlókkal, kardokkal, és alabárdokkal. Egyikük előrelépett, és kihirdette, hogy ez Csientang hercegének győzelmi felvonulása. A látványos és tiszteletet gerjesztő fegyveres parádét soha nem felejtí el, aki látta.

Azután harangok és gongok, húros és fúvós hangszerek muzsikájára ezer, fényes selyembe öltözött, és ékszerekkel ékes lány jött be tánclépésben balról. Egyikük előrelépett, és kihirdette, hogy most a hercegnő hazatérését ünnepük.

Dalaik oly megragadóak és édesek voltak, úgy áradt belőlük a bánat és a vágy, hogy könnyekre fakadt mindenki, aki hallotta. Mikor a táncnak vége volt, a sárkánykirály jókedvében egy-egy vég selymet ajándékozott minden harcosnak és táncosnőnek.

Majd a vendégek helyet foglaltak a lakomához, és borral köszöntötték egymást, szívük nagy megelégedésére.

Mikor eleget ittak, a király megkopogtatta az asztalt, és énekelni kezdett:

*Széles földön, szürke égen.
Hallssz-e sírást messzeségben?
Róka bújhat odújába,
Mennykő ott is megtalálja.
Igazságunk hű lovagja
Édes lányunk visszaadta:
Mi lehet ily tett jutalma?*

Mikor a király befejezte énekét, a herceg meghajolt, és így énekelt:

*Sorstól életünk, halálunk:
Méltatlan vejet találtunk.
Hercegnőnk a Csing-vidékre
Ment esőbe, fagyba, szélbe.
Hogy ez úrtól hírét vettük
és e földre vezethettük —
Soha, soha nem feledjük.*

Az ének után felállt a király is, és mindketten egy-egy kupát nyújtottak Liunak. Liu egy pillanatig szégyenlősen habozott, majd elfogadta a kupákat, kihörpintette belőlük a bort, s azután mindkét kupát visszaadva, ezt énekelte?

*Mint viharban tört virágok,
Hercegnőnk sírt, hazavágyott:
Én szereztem hírt felőle
S íme, gyásza messze tőle.
Ünnep ez, de véget érjen,
mert hazámba visszatérnem
Keserű, nagy vágyam érzem.*

Mikor az ének végére ért, valamennyien megéjleneztek.

Ekkor a király zöld nefritkő dobozt hozatott elő. A dobozban rinocérosz-szarvak voltak, érintésükre szétnyílnak a hullámok. A herceg pedig piros borostyánkő tányéért hozatott be, s a tányérban gyöngyöt, amely éjszaka világít. Mindezt Liunak adták, aki megköszönte és elfogadta az ajándékokat. A palota lakói pedig garmadával hordták elébe a selymet és ékszert, szinte már elborította a sok ragyogó holmi. Liu nevetett, és enyelgett velük, s egy perc nyugta sem volt. Mikor azután megelégelte a bort meg a mulatozást, bocsánatot kért, és visszatért aludni a Megfagyott Fény Csarnokába.

Rákövetkező nap az Áttetsző Fény Lugasában rendeztek lakomát tiszteletére. Csientang hercege bortól forró fejjel hevert a pamlagon, s kihívóan így szólt hozzá:

— A kősziklát porrá lehet zúzni, de nem lehet megpuhítani. A bátor embert meg lehet ölni, de nem lehet megszégyeníteni. Ajánlanék valamit. Ha neked is tetszik, minden rendben lesz közöttünk. Ha pedig nem, vesszünk el együtt. Mit szólsz hozzá?

— Hadd halljam, miről van szó — mondta Liu.

— Tudod, hogy a Csing-folyó urának felesége a Tungting-tó sárkánykirályának szeretett lánya — kezdte a herceg. — Kitűnő jellemű, nagyszerű asszony, rokonai mind nagyon szeretik. Szerencsétlenségére sok nyomorúságot szenvedett attól a gazembertől, de hát ez már elmúlt. Most szívesen reád bíznanék, és örökre rokonságra lépnénk veled. Ő úgymint hálával tartozik neked, s akkor tiéd is lenne; mi pedig, akik szeretjük, tudnánk, hogy jó kézben van. Aki nagylelkű, ne álljon meg félúton. Áll-e az alku?

Liu egy pillanatig komolyan nézett rá, azután elnevette magát, és így szólt:

— Bizony nem hittem volna, hogy Csientang hercegének ilyen hitvány ötletei vannak. Elmondták nekem, hogy egyszer átszelted mind a kilenc földrészt, és meg ráztad az öt nagy hegységet, csak hogy haragodat kicsit kiszellőztesd, s magam is láttam, hogy tépted szét az aranyláncot, és vonszoltad magad után a jáspispillért, csak hogy kiszabadíthasd húgodat. Azt hittem, nincs bátrabb és igazabb nálad, és nem félsz a haláltól se, ha a jót meg kell védeni a rossz ellenében, s életed is szívesen feláldozod azokért, akiket szeretsz. Mert erről ismerik meg az igazi nagyságot. És most mégis megpróbálsz sértő módon rám kényszeríteni akaratomat, miközben szól a zene, s háziak és vendégek a legnagyobb egyetértésben vannak együtt. Ezt nem hittem volna rólad. Ha odakint találkozom veled a háborgó tengeren, vagy a sötét hegyek között látom uszonyaid, lengő szakállad, a ködben és záporban, amely olyankor körülvesz — ha életemet fenyegeted is, csupán közönséges vadállatnak tartalak. Nem rónám föl viselkedésedet. De most emberbőrben vagy. Nagyon jól tudod, mi illik és mi nem az emberek között. Különb módon tudsz viselkedni, mint akárhány bölcs vagy nemes az emberek világában, nem is

szólva a víziszörnyekről. S most mégis visszaélsz erőd-
del és hatalmaddal, és részegnek tetteve magadat, rá
akarsz kényszeríteni, hogy elfogadjam ajánlatodat. Ez
bizony nem szép dolog. Szó se róla, amilyen kicsi va-
gyok, elférnék egyetlen pikkelyed alatt, de én szembe
merek szállni haragoddal. Remélem, visszavonod ajánla-
todat.

Ekkor a herceg bocsánatot kért:

— Itt nőttem föl a palotában, és mindig tudtam, mi az
illem. Először történt velem, hogy nem ügyeltem nyel-
vemre, s ezzel megbántottalak. Rászolgáltam a dorgálás-
ra. De nem szeretném, ha ez megrontaná barátságunkat.

Aznap éjjel megint együtt lakomáztak, éppoly vidá-
man, mint máskor, s Liu és a herceg végképp összeba-
rátkoztak. Rákövetkező nap Liu engedélyt kért, hogy tá-
vozhasson. A királyné még egy lakomát rendezett tiszte-
letére a Rejtett Fény Csarnokában. Tolongtak a vendé-
gek, férfiak és nők, valamint a szolgák és a szolgálók. A
királyné könnyekre fakadva búcsúzott Liutól:

— Lányom mindent neked köszönhet: jószágodat soha
meg nem hálálhatjuk. Nagyon sajnáljuk, hogy meg kell
válnunk tőled.

Azzal szólt a hercegnőnek, hogy ő is köszönje meg
Liu jószágát.

— Ugyan, találkozunk-e még valaha? — kérdezte a
hercegnő.

Liu most már bánta, hogy nem fogadta el a herceg ja-
vaslatát. Nehéz szívvel búcsúzott. Mikor a lakoma végén
elköszönt tőlük, az egész palota visszhangzott a sóhajok-
tól, s még megszámlálhatatlan drága ékszert kapott bú-
csúajándéku.

Ugyanazon az úton hagyta el a tavat, amerről jött,
csakhogy most tíz-valahány szolga kísérte; hazavitték
csomagjait, azután magára hagyták. Liu elment Kuang-

lingbe egy ékszerészhez, hogy pénzzé tegyen egy-két drágakövet, s bár századrészét sem adta el kincseinek, többszörös milliomos lett, sokkal-sokkal gazdagabb, mint a leggazdagabbak a Huaj-folyótól nyugatra.

Később megnősült, feleségül vett egy Csang nevű lányt, de az asszony nemsokára meghalt. Újra megnősült, feleségül vett egy Han nevű lányt, de néhány hónap múlva az is meghalt. Liu ekkor Csinlingbe utazott.

Nagy magánosságában ismét házasodni kívánt, s egy közvetítőtől a következőket hallotta:

— Van itt egy lány Fanjang vidékéről, név szerint Lu. Az apja, Lu Hao, előjáró volt Csingliuban. Élete végén a taoista bölcseletet tanulmányozta, s remeteként élt az erdőkben; most azután senki sem tudja, hol is van tulajdonképpen. A lány anyjának neve Cseng. Tavalyelőtt férjhez adta lányát Csinghóban a Csang-családba, ám a férfi, sajnos meghalt. De a lány fiatal még, okos és szép, anyja szeretne hát jó férjet találni számára. Nem érdekelne téged?

Liu ekkor egy szerencsés napon feleségül vette a lányt. Mindkét család jómódú volt, az ajándékok meg a hintók pompája ámulatba ejtette Csinling egész lakosságát.

Körülbelül egy hónappal házasságuk után, amikor Liu egy este hazatért, meglepődött: mennyire hasonlít felesége a sárkánykirály lányára. Csak a színe volt egészségesebb, s ő maga még szebb. Elmondta hát mindjárt az asszonynak, mi történt vele annak idején.

— Ez csak mese — mondta az asszony. Azután közölte vele, hogy gyermeket vár, s Liu ettől kezdve még jobban szerette.

Egy hónappal a gyerek születése után Liu felesége szépen felöltözött, felvette ékszereit, és meghívta valam-

ennyi rokonát. Mikor mindnyájan együtt voltak, rámosolygott férjére, és megkérdezte:

— Ugyan emlékszel-e még régi találkozásunkra?

— Egyszer a sárkánykirály lánya rám bízott egy üzenetet — mondta Liu — Ezt soha nem fogom elfelejteni.

— Én vagyok a sárkánykirály lánya — szólt az asszony. — Te mentettél meg előbbi férjem bántalmaitól, s akkor megfogadtam, hogy meghálálom jószágodat. De mikor bátyám, a herceg, azt javasolta: házasodjunk össze, te visszautasítottad. S hogy azután elváltunk egymástól, két külön világban éltünk, még csak üzeni sem tudtam neked. Szüleim utóbb férjhez akartak adni egy másik folyó istenéhez — ahhoz a sihederhez a Csaocsinfolyóban —, de én hű maradtam hozzád. Elhagytál ugyan, és reményem se volt rá, hogy újra lássalak — mégis, inkább meghaltam volna, mint hogy mást szeressek. Végül is szüleim megsajnálta, és elhatározták, hogy megkeresnek téged. Csakhogy te közben beházasodtál a Csang- meg a Han-családba, mi tehát mit se tehettünk. Mikor azután asszonyaid meghaltak, te meg ideköltöztél, szüleim úgy vélték, most már lehetséges ez a házasság. Én remélni se mertem, hogy egyszer még a feleséged legyek. De most már boldog és elégedett leszek egész életemre, és könnyű szívvel halok meg.

Azzal sírva fakadt. Majd így folytatta:

— Eddig azért nem mondtam el neked, ki vagyok, mert azt hittem, úgyse tetszem neked. Most már tudom, mennyire szeretsz, hát megmondhatom. De sokkal méltatlanabb vagyok, semhogy meg tudnálak tartani magamnak, és csak abban bízom: úgy szereted majd gyermekünket, hogy hozzám is hű maradsz. Hogy féltém és aggódtam, amíg nem tudtam, szeretsz-e! Amikor átvetted leveletem, rám mosolyogtál, és megkérdezted, szívesen látlak-e majd azután is, ha visszajutottam a tóhoz? Arra

gondoltál már akkor is, hogy még férj és feleség lehet belőlünk? S később, amikor bátyám fölajánlotta, hogy vegyél feleségül, te meg visszautasítottad — csakugyan ellenedre volt a dolog, vagy csak megsértődted? Kérlek, mondd meg!

— Mindez így volt elrendezve — kezdte Liu. — Amikor először találkoztunk a folyó partján, összetört és sápadt voltál, s nagyon megsajnálalak. De azt hiszem, akkor még nem akartam többet, mint megvinni üzenetedet, és jóvátenni, ami baj esett. S ha azt mondtam, hogy remélem: máskor is találkozhatunk — ez csak udvariasság volt — nem volt mögötte más. Amikor a herceg megpróbálta rám kényszeríteni a házasságot, úgy éreztem, hogy csak erőszakoskodik, és megdühödtem. Engem igazságérzetem vezetett; hát hogy vehettem volna feleségül azt az asszonyt, akinek a férjét közreműködésemmel ölték meg! Mindig jellemes ember voltam; hogy tehettem volna valamit lelkiismeretem ellenére? Őszintén beszéltem én akkor poharazgatás közben, s csak az igazat mondtam, és nem félttem bátyádtól egy cseppet sem. Mikor azután jött az indulás ideje, és láttam marasztaló tekintetedet, bizony már bántam a dolgot. De hogy hazajöttem a tóból, nagyon elfoglaltak ügyes-bajos dolgaim, s nem adhattam jelét szerelmemnek és hálámnak. Most, hogy a Lucsaládba tartozol, és nő vagy, úgy látom, amit annak idején éreztem irántad, sokkal több volt, mint múltó szenvedély. Ezután is mindörökké szeretni foglak.

Felesége mélyen meghatódott, s könnyezve így szólt hozzá:

— Ne gondold, hogy hálát csak emberektől várhatsz. Én meghálálom jószágodat. A sárkányok tízezer évet élnek, én megosztom veled életem tartamát. Szabadon mehetünk szárazon és vízen bármerre. Csak bízzál bennem.

— Sohasem hittem volna — nevetett Liu —, hogy egyszer még halhatatlanságra csábítasz!

Ezek után elmentek a tóhoz, és ismét olyan fejedelmi fogadtatásban volt részük, hogy annak leírásában minden szó szegényes.

Később Nanhajban éltek negyven évet. Palotájuk, hintójuk, lakomájuk, öltözetük — mindenük oly fényes volt, akár egy hercegé, s Liu rokonain is mindig tudott segíteni. Örök ifjúsága mindenkit ámulatba ejtett. A Kaj-jüan időszakban, mikor a császárt sokat foglalkoztatta a hosszú élet titka, és széltében kerestette a mágusokat, Liut se hagyták békén — visszatért hát feleségével a tóba. Akkor több mint tíz évig nem látta senki. A Kaj-jüan időszak végén Hszüe Ku, Liu unokaöccse, elvesztette a fővárosban előjárói állását, és délkeletre küldték. Útközben átkelt a Tungting-tavon. Tiszta idő volt, s ő a messzeséget fürkészte, mikor hatalmas zöld hegy merült föl előttük a távoli hullámokból. A csónakosok elhültek rémületükben, s így beszéltek:

— Itt soha nem volt semmiféle hegy, ez csak valami tavi szörny lehet!

S ahogy a közeledő hegyet figyelték, egy tarkára festett bárka siklott sebesen melléjük. A benne ülők nevén szólították Hszüét, majd egyikük így szólott hozzá:

— Liu mester üdvözlését küldi.

Hszüe végre felfogta, mi történt. A hegy lábához érve felemelte köpenye szélét, és gyorsan partra szállt. A hegyen éppen olyan paloták sorakoztak, mint szerte a szárazföldön, s Liu ott állt a parton muzsikusok és ékszerekkel díszes lányokkal kíséretében — bizony szebbek voltak, mint az emberek lányai. Liu maga is fiatalabbnak látszott, mint valaha. Ékes szavakkal üdvözölte Hszüét a lépcső alján, és kezét fogott vele.

— Nemrég váltunk csak el — kezdte —, s máris mennyi ősz szál van a hajadban!

— Az a sorsunk, hogy te halhatatlanná légy, az én csontjaim meg elporladjanak — felelte Hszüe nevetve.

Liu ekkor átadott Hszüének ötven pirulát, és így szólt hozzá:

— Minden egyes pirula meghosszabbítja az életedet egy-egy esztendővel. S ha kifogyott, csak jöjj el megint. Ne időzz túl sokat az emberek között, ahol annyi bajt kell elviselned.

Boldogan lakomáztak együtt, azután Hszüe távozott. Liut többé nem látta senki, de Hszüe gyakran elmesélte ezt a történetet. Ötven évvel később maga is eltűnt a világból.

Ez az elbeszélés azt bizonyítja, hogy az élőlények minden csoportja természetfeletti erők birtokosa. Hogyan tehetnének szert különben hullők emberi erényekre? Mert a tungtingi sárkánykirály igazán nagylelkűnek bizonyult, Csientang hercege meg buzgónak és egyenes lelkűnek. Ezekre az erényekre pedig nem tehettek szert akárhol. Liun kívül különben unokatestvére, Hszüe volt az egyetlen emberi lény, akinek sikerült eljutnia a víz alatti birodalomba. Sajnos, írásaiból nem maradt fenn semmi. De ez a történet fölöttébb érdekes, ezért is jegyeztem itt föl.

Li-Kung co **A déli tartomány kormányzója**

Csun-jü Fen, aki Tungpingben született, és híres gavallér volt a Jangce-folyó vidékén, felettébb kedvelte az italt, heves vérű ember volt, s ha egyszer nekibuzdult, nem sokat törődött az illendőséggel. Termédek vagyont halmozott föl, és sok lelkes fiatalembert vett pártfogásába. Tekintve, hogy bátor katona volt, kinevezték hadsegédnek a Huaj-nani Seregbe, de egyszer részeg fejvel megsértette tábornokát, s elbocsátották. Ekkor bánatában ivásra adta a fejét, és naphosszat csak ivott.

Háza tíz mérföldre volt Kuanglingtől keletre. A ház déli oldalán hatalmas kőrisfa állt, vastag ágai, sűrű lombja egy egész hold földet árnyékba borított. A fa alatt iddógált Csun-jü naponta cimboráival, amennyi csak beléje fért. A Cseng-jüan időszak hetedik évének kilencedik havában Csun-jü megint berúgott. Két barátja hazacipelte, s keleti szobájában lefektették.

— Jobb lesz, ha alszol egyet — mondták. — Mi addig megabrakoljuk a lovakat, azután meg lábat mosunk. De nem megyünk el, amíg jobban nem érzed magad.

Csun-jü leoldotta turbánját, a párnára hajtotta fejét, s mint aki alaposan becsípett, úgy feküdt ott félig álomban, félig ébren. Egyszer csak azt látta, hogy két bíborruhás futár lép eléje, letérdelnek, és így szólnak:

— Ófelsége, Kőrisország királya küldött minket, szerény alattvalóit, hogy téged országába hívjon.

Csun-jü fölkel a heverőről, felöltözött, és ment a két futár után a kapuba, ahol négylovas olajzöld hintócska várt rájuk, meg hét vagy nyolc szolga, akik besegítették a hintóba. Kifordultak a kapun, egyenest a kőrisfa irányába, és Csun-jü nagy ámulatára lehajtottak a fa tövében tártongó üregen. Csun-jü nem is mert kérdezősködni. Az utat szegélyező vidék, a hegyek és folyók, fák és növények — minden más volt, mint az emberek világában. Megváltozott még az éghajlat is. Mikor megtettek vagy tíz mérföldet, egy város falai tűntek föl, s az út megtelt kocsikkal és járókelőkkel. Fullajtárjai egyre kiáltoztak, hogy szabadon tartsák az utat, s a gyalogosok sietve tértek ki előlük. Egy sok tornyú vörös kapu fölé azt írták arany betűkkel: „Nagy-Kőrisország”. Ezen a kapun jutottak be a városba, a kapuőrök nagy igyekezettel mélyen meghajoltak előttük.

Ekkor egy lovas léptetett hozzájuk, s így szólt:

— A hercegnő fenséges férje oly messziről jön, hogy öfelsége úgy rendelkezett: vezessük a Keleti Vendégházba, hadd pihenjen.

S mindjárt mutatta is az utat. Csun-jü előtt újabb kapu tárult ki. Leszállt a hintóról és belépett. Ritka gyümölcsfák virágoztak a függőkertekben, ragyogóan festett rácsokat és finoman faragott oszlopokat látott, egy nagy csarnokban pedig asztalok, pamlagok, párnák, függönyfalak és gazdag lakoma várta készen a vendégeket. Csun-jü el volt bűvölve. Hamarosan jelentették, hogy megérkezett a főminiszter, és Csun-jü előrelépett a lépcső lábához, hogy tisztelettel fogadja. Bíborba öltözve jött a miniszter, kezében elefántcsont kormánypálca, s kölcsönös hódolattal üdvözölték egymást. Mikor ez megtörtént, a miniszter így szólt:

— Noha országunk messze esik a tiédől, királyunk ide kéretett, mert nagyon szeretne házasság révén szövetséget kötni veled.

— Magamfajta közönséges ember hogy törhetne ilyen magasra? — válaszolta Csun-jü.

A miniszter kérte, kövesse őt a palotába. Vagy száz lépést mentek, s beléptek egy vörös kapun: lándzsák, hadiszekercék és alabárdok díszítették. Kétoldalt több száz tiszt sorakozott, utat nyitva Csun-jünek, közöttük egy régi ivópajtása is, név szerint Csou. Csun-jü magában nagyon megörült, amikor Csout meglátta, de nem mert odamenni hozzá, hogy megszólítsa.

Ekkor a miniszter bevezette Csun-jüt egy terembe, ahol glédában álltak a testőrök, ez mutatta, hogy az uralkodó színe előtt vannak. Csun-jü magas, tekintélyes alakot pillantott meg a trónon, fehér selyem köntösben és fényes vörös süvegben. Úgy megszállta a félelem, hogy rá sem mert nézni, hanem csak meghajolt, amint kísérői kioktatták.

— Atyád kívánságára — szólt a király — ide kérettünk méltatlan királyságunkba, hogy feleségül ajánljuk neked második lányunkat, Drágakő Illatot.

Mikor Csun-jü továbbra sem emelte föl fejét, és felelni se mert, a király így szólt hozzá:

— Kérlek, menj vissza a vendégházba, és készülj föl a szertartásra!

A miniszter visszakísérte, s Csun-jü eközben ugyancsak elgondolkozott. Apja a határvidéken volt tábornok, s a jelentések szerint eltűnt — tehát nem lehetetlen, hogy békét kötött a határ menti királyságokkal, és fia csakugyan neki köszönheti ezt a meghívást. De továbbra is nagy zavarban volt, és sehogy se tudott számot adni a történetekről.

Este nagy fény és pompa közepette mutatták be az eljegyzési ajándékot: bárányokat, hattyúkat és selymet. Húros és bambusz-hangszereken játszottak, lampionok és gyertyák fényénél lakomáztak, majd kocsi- és lóverseny következett. Egy csapat lány is volt ott. Egy részüket huajangi vagy csingszi nimfáknak szólították, a többieket a felső meg az alsó régiókból jött tündéreknek. Jégmadárszín főnix-fejdziszt viseltek, meg aranyfelhőre emlékeztető öltözéket. Szemkápráztató aranyos csecsebecsékkel és drágakövekkel ékeskedtek, és mindenütt nagy kíséret járt nyomukban. Olyan elbűvölően és kedvesen csevegtek, oly bátran és szellemesen tréfálkoztak Csun-jüvel, hogy alig tudott nekik megfelelni.

— Tavasszal — mondta az egyik lány —, a Tisztulás ünnepén, elmentem Lingcse úrnőjével az Elmélyült Bölcsesség Kolostorába, hogy megnézzük, hogyan táncolja Ju-jen a Brahma-táncot a Hindu Udvarban. Az udvar északi oldalán ültem a lányokkal a kőpadon, amikor te meg ifjú gavallér barátaid odaértetek és leszálltatok lovatokról, hogy a táncot lássátok. Odajöttél hozzánk, kötőd-tél és tréfálkoztál velünk. Talán még emlékszel rá, hogy Csiungjing meg jómagam rákötöttünk egy skarlát szalagot a bambuszpálcádra. Majd a hetedik hónap tizenhatodik napján elmentem Sang Csen-cövel a Gyermekei Hála Kolostorába, hogy meghallgassuk Cse-hszüan szerzetest, aki az Avalokitesvara Szútráról tartott előadást. Két főnix-formájú aranyhajtűt ajándékoztam neki, barátnőm meg egy rinocéroszszarv-dobozt. Te is ott voltál, és kérted a szerzetest, engedje, hogy megnézhesd az ajándékokat. Mindet megcsodáltad és hosszasan dicsérted a kézműves munkáját, majd hozzánk fordultál, és így szóltál: „Ezek a bájos dolgok és gazdáik bizonyára nem is a földi világból valók!” Azután nevemet kérdezted, s tudni akartad, hol lakom, de én nem árultam el. Te meg csak

bámultál rám, mint aki tudja, hogy szerelme úgysis reménytelen. Nem emlékszel rá?

Csun-jü az ismert dallal felelt:

*Mélyen a szívembe rejtem,
S ne hidd, hogy elfelejtem.*

A lányok pedig így beszéltek:

— Ki hitte volna, hogy még rokonunk leszel?

Ekkor három pompásan öltözött férfi jelent meg.

Meghajoltak Csun-jü előtt, és úgy jelentették neki:

— Ófelsége parancsára jöttünk, hogy vőfélyeid legyünk.

Egyiküket Csun-jü nagyon ismerősnek találta.

— Nem a Fengjibe való Tien Ce-hua vagy? — kérdezte tőle.

Mikor a másik igennel felelt, Csun-jü hozzálépett, hogy kezet szorítson vele, és elbeszélgessen a régi dolgokról. Amikor megkérdezte, hogy került oda, Tien így válaszolt:

— Utazgatásaim közben találkoztam Tuan úrral, a főminiszterrel, és ő pártfogásába vett.

Csun-jü azt is megkérdezte, tudja-e, hogy Csou szintén ott tartózkodik.

— Csounak ugyancsak jól megy a sora — felelte Tien. — Ő most a városparancsnok, és igen befolyásos ember. Nem egy szívességet tett már nekem.

Vígan beszélgettek, míg végre jelentették, hogy a hercegnő férjét kérik az esküvőre. Miközben a három vőfély átadta neki kardját, lobogóit, köntöseit és fejdíszét, és segített neki mindezt magára öltetni, Tien így szólt:

— Sohase hittem volna, hogy egy nap ilyen nagyszerű szertartáson veszek még részt tiszteletedre. Kérlek, ne feledkezz meg régi barátaidról!

A szolgáló tündérek csapata valami különös zenébe kezdett; meghatóan és végtelenül szomorúan pengették a húrt. Csun-jü még soha nem hallott ehhez foghatót. Sok-sok inas tartotta a gyertyákat a mérföld hosszú út mentén, s az utat mindkét oldalon élénk színűre festett meg cifrán kifaragott arany és smaragdzöld díszfalak szegélyezték.

Csun-jü egyenesen ült a kocsijában, és meglehetősen izgatott volt. Tien meg egyre tréfálkozott, hogy barátját valamiképpen megnyugtassa. Főnix szárnyú kocsin jöttek a lányok is, akikkel előbb találkozott. Mikor megérkezett a Helyreállított Igazság Palotájának kapujába, a tündérlányok szintén ott voltak már. Csun-jüt felszólították, szálljon le a kocsiról. Éppen olyan szertartáson kellett átesnie, mint az emberek világában szokásos, s végül félrevonták a díszfalakat és legyezőket, s ő megpillanthatta menyasszonyát, Arany Ág hercegnőjét. Talán tizenhárom-tizennégy éves lehetett; bájos volt, mint egy istennő, és tüzetesen ismerte az esküvői szertartásokat.

A menyegző után Csun-jü meg a hercegnő szívből megszerették egymást, s Csun-jü hatalma és tekintélye napról-napra nőtt. Díszfogatát és lakomáit csak a király díszfogata és lakomái múlták felül. Egy nap a király néhány más előkelő állású úrral együtt őt is magával vitte nyugatra testőrként, az Isteni Teknősbéka Hegyén rendezett vadászatra. A magasba nyúló csúcsokon, kiterjedt ingoványokban és buja erdőkben hemzsegett a rengeteg madár és vad. Nagy zsákmánnyal tértek haza a vadászok aznap este.

Egy nap Csun-jü így szólt a királyhoz:

— Esküvőm napján felséged említette, hogy atyám kívánságára küldött értem. Atyám valamikor a határon szolgált mint tábornok. Egy vesztes csata után azt jelentették, hogy eltűnt, s én tizennyolc éve nem kaptam róla

hírt. Tekintve, hogy felséged ismeri tartózkodási helyét, nagyon szeretném meglátogatni.

— Atyád most is az északi határon szolgál — válaszolta a király gyorsan. — Állandó kapcsolatban vagyunk egymással. Jó volna, ha írnál neki. Arra semmi szükség, hogy odamenj.

Azzal parancsot adott, hogy a hercegnő készítsen ajándékokat Csun-jü apja számára, s néhány nap múlva már megjött a válasz is apja keze írásával. Azt írta, nagyon vágyódik fia után, és akárcsak előző leveleiben, érdeklődött, vajon ez vagy az a rokona él-e még, s mi újság otthon, szülővárosában. Igen messze van tőlük, s ezért bajosan tudott hírt adni magáról.

Szomorú levél volt, csupa bánat. Végül azt üzenté Csun-jünek, ne menjen el hozzá, de megígérte, hogy három év múlva találkoznak. Kezében a levéllel, Csun-jü nem tudott uralkodni magán, és keserves sírásra fakadt.

Egy nap a hercegnő megkérdezte:

— Nem akarsz végre valami hivatalt vállalni?

— Megszoktam a gondtalan életet — felelte Csun- jii.
— Meg nem is értek a hivatali munkához.

— Csak vállald el az állást — biztatta a felesége —, én majd segítek neked.

Szólta is a királynak, s az néhány nap múlva hívatta Csun-jüt.

— Déli hűbéres tartományomban valami baj van — mondotta —, a kormányzót már fel is mentettem. Szívesen kipróbálnám képességeidet, hogy rendbe szedjem ott a dolgokat. Lányomat is magaddal vihetnéd.

Csun-jü beleegyezett, s a király parancsot adott az illetékeseknek: készítsék elő Csun-jü útimalháját. Arannyal, drágakővel, selyemmel, dobozokkal megrakott kocsik, egész szolgálhad, valamint lovasok hosszú sora várt már rájuk, amikor Csun-jü meg a hercegnő elkészült az

indulásra. Csun-jü egész ifjúságát mulatozással töltötte, és még csak nem is álmodott arról, hogy valaha hivatalnok lesz belőle, most hát nagyon boldog volt.

A következő feliratot küldte a királynak: „Mint katonacsalád sarja, soha nem tanultam a kormányzás művészetét. Most, hogy ilyen fontos megbízást kaptam, félek, nemcsak magamra hozok majd szégyent, hanem még az udvar tekintélyét is aláásom. Ezért közel s távolban érdeklődtem bölcs és tehetséges emberek felől, akik segítségemre lehetnének. Tudomásomra jutott, hogy a Jingcsuanból való Csou városparancsnok hű és derék tisztviselő, a törvény szigorú őre, kitűnő miniszter válnék belőle. Itt van azután Tien Ce-hua, Fengjiből való nemes, értelmes, körültekintő férfiú, igen járatos a kormányzás szabályaiban. Tíz éve ismerem mindkettőjüket. Ismerem tehetségüket, és megbízom bennük. Kérem tehát, hogy Csou tétessék meg tartományom főtanácsadójának, Tien pedig pénzügyminiszterének. Ebben az esetben nem kétlem, hogy kormányom jól fog működni, s biztosíthatja a törvények tiszteletét.”

A király a két férfiút kinevezte a javasolt tisztségre.

Indulásuk előestéjén a király meg a királyné a fővárostól délre búcsúlakomát rendezett.

— Déli tartományom jókora terület — mondta a király. — Földje gazdag, s lakossága jómódú. Légy kegyes uruk és parancsolójuk. Remélem, Csou és Tien segítségével minden rendben lesz, és megfelelsz várakozásunknak.

A királynő ugyanakkor így szólt a hercegnőhöz:

— Férfjed heves természetű, inni is szeret, és igen fiatal még. De az asszony legyen mindig szelíd és engedelmes. Bízom benne, hogy gondot viselsz rá. Bár nem lesztek nagyon messze tőlünk, ezentúl mégsem láthatlak minden reggel és minden este, s bizony nehezemre esik

könnyeimet visszatartani most, hogy itt hagysz bennünket.

Ekkor Csun-jü meg a hercegnő meghajoltak, beszálltak hintójukba, s indultak dél felé. Egész úton vígan beszélgettek, s néhány nap múlva megérkeztek rendeltetési helyükre.

A tartomány hivatalnokai, a szerzetesek meg a papok, a vének, zenészek, szolgák és testőrök mind megjelentek fogadásukra. Az utcákon tolongott a nép, s több mérföldnyire elhangzott a dobok meg a harangok szava. Csun-jü belépett a nagy városkapun, s ügyesen elrendezett tornyok és tornácok tűntek szemébe. A kapu fölé ezt írták arany betűkkel: „Déli Tartomány”. Szemközt vörös ablakokat látott, meg egy hatalmas kaput, innen szép kilátás nyílt a távolba.

Megérkezése után tanulmányozni kezdte a helyi viszonyokat, és segített mindenkin, aki csak beteg volt vagy szűkölködött. A kormányzást Csoura meg Tienre bízta, s ők kitűnően intézték a tartomány ügyeit. Húsz évig maradt ott a kormányzó, s a nép jótéteményeiért dicséretét zengte, erényeit föliratokon magasztalta, és templomokat emelt tiszteletére. Mindezért a király még nagyobb tisztességben részesítette: birtokokat és címeiket adományozott neki, s az állami főtanácsadó rangjára emelte. Csou és Tien szintén a közismert és kiváló hivatalnokok sorába emelkedett. Őket is több ízben előléptették. Csun-jünek öt fia meg két lánya volt. Fiai a nemeség számára fenntartott magas állásokba jutottak, lányai pedig a királyi családba mentek férjhez. Csun-jü híre és dicsősége páratlan volt.

Egyszer aztán Szantálföld Királysága rátámadt a tartományra, s a király megparancsolta, hogy Csun-jü tobozzon védősereget. Csun-jü kinevezte Csout harmincezer ember parancsnokává, hogy állítsa meg a betolako-

dókat a Jáspis Torony Városánál. De Csou elbizakodottságában és vakmerőségében lebecsülte az ellenség erejét. Seregét szétverték, s ő fegyverét elhánnyva, egymaga futott vissza éjnek idején a tartomány fővárosába. A támadók ezalatt zsákmányul ejtették a sereg élelem- és fegyverkészletét, s visszavonultak. Csun-jü letartóztatta Csout, és megbüntetését kérte — a király azonban mindkettőjüknek megkegyelmezett.

Csounak még abban a hónapban kelés támadt a hátán, s meghalt. Tíz nap múlva meghalt a hercegnő is valami betegségben, és meghallgatták Csun-jü kérését, hogy tartományát elhagyva, a gyász kocsi kíséretében maga is visszatérhessen a fővárosba. Tien pénzügymisztert neveztek ki helyetteséül. A bánattól roskadozva kísérte Csun-jü a koporsókat. Sokan sírtak az út mentén, tiszték és egyszerű emberek adták meg a végtisztességet, és gyakran egész tömeg állta el a kocsi útját. Mikor megérkeztek Kőrissországba, a király meg a királyné gyászruhában és sírva várták már a főváros határában. A hercegnőnek halála után az Engedelmes és Kecses címet adományozták. Gondoskodtak díszkíséretről, baldachinokról és zenészekről, s a hercegnőt a várostól mintegy tíz mérföldnyire keletre temették el a Kígyózó Sárkány hegyén. Még abban a hónapban megérkezett Csou fia, Zsung-hszin is, apja koporsójával.

Jóllehet Csun-jü számos évet töltött egy adózó tartományban az országhatáron túl, sikerült jó viszonyban maradnia a nemesekkel és az udvar befolyásos tisztviselőivel. A fővárosba való visszatérése után is közvetlen maradt mindenkivel, s annyi barátot és hívet gyűjtött maga köré, hatalma oly rohamosan nőtt, hogy már a király is gyanakodni kezdett rá. Ekkor egyes polgárok jelentették a királynak, hogy titokzatos előjelekből arra következtetnek: nagy katasztrófa fenyegeti az országot, a

főváros elpusztul, s az ősi templomokat le fogják rombolni. S mindezt egy idegen származású férfi idézi elő, aki közel áll a királyi családhoz. Némi tanakodás után a miniszterek megállapították, hogy Csun-jü fényűző és nagyravágyó életmódja valóban veszélyes. Következésképpen a király megfosztotta őt kíséretétől, megtiltotta neki, hogy hű embereivel bármi közös dologba fogjon, és megparancsolta, éljen visszavonultan.

Csun-jü úgy érezte: annyi éven át jó kormányzója volt tartományának, s most mégis megrágalmazzák — nagyon elkedvetlenedett hát. Mikor ezt a király észrevette, így szólt hozzá:

— Vejem voltál több mint húsz esztendeig. Sajnos, leányom fiatalon meghalt, és nem maradt veled öreg éveidre. Ez bizony nagy szerencsétlenség.

Ekkor a királyné maga vette gondjába Csun-jü gyermekeit, a király meg azt mondta:

— Bizony jó ideje már, hogy elhagytad hazádat. Jól tennéd, ha visszatérnél egy időre, és meglátogatnád rokonaidat. Gyermekeidet hagyd itt, és ne aggódj miattuk. Három év múlva visszahozunk.

— Hát nem itt van az én hazám? — kérdezte Csun-jü.
— Ugyan hová mehetnék vissza, milyen hazába?

— Az emberek világából jöttél ide — felelte a király nevetve. — Hazád nem itt van.

Csun-jü eleinte úgy érezte, mintha álmodnék, azután eszébe jutott, hogy is került oda, s könnyeket ontva kért engedélyt, hogy hazatérhessen. A király megparancsolta szolgálainak, hogy kísérjék el, Csun-jü pedig meghajolt és távozott.

Megint két bíborruhas futár kísérte ki a kapun. Ott azonban meghökkent, mert csak egy kopott hintó várt rá, de se szolgák, se kísérők, akik vele tartottak volna. Azért mégis fölszállt a hintóba, s néhány mérföld után a város

eltűnt mögöttük. Ugyanazon az úton haladtak, amelyen jött valamikor. A hegyek, folyók és mezők mit sem változtak, csak a két futár volt olyan ágrólszakadt, hogy Csun-jü úgy érezte, megcsalják. Megkérdezte tőlük, mikor érnek Kuanglingba, de azok csak dúdoltak, és nem sokat törődtek vele. Miután többször megismételte a kérdést, végül is csak ezt a választ kapta:

— Mindjárt.

Egyszer csak kijutottak az üregből, s Csun-jü előtt ott állt szülőfaluja, mit se változva. Elfogta a szomorúság, és nem tudta visszatartani a könnyeit. A két futár lesegítette a hintóról, és bevezette a házába, föl a lépcsőkön. Majd ott látta magát a keleti szobában, amint éppen fekszik, s ettől úgy megijedt, hogy nem mert beljebb lépni. Ekkor a két futár többször hangosan nevéen szólította, mire felébredt.

Látta, hogy szolgálai éppen az udvart söprik. Két vendége most is a lábát mossa a heverő mellett, s a lenyugvó nap se tűnt még el a nyugati fal mögött. Félig kiivott pohara is ugyanúgy állt a keleti ablakban. Ő meg egy egész emberöltőt élt át az álmában! Megindultságában nem tudta visszatartani sóhajtásait. Mikor pedig odaszólította barátait, és mindent elmondott nekik, azok is nagyon elámultak. Azonnal kimentek, hogy megkeressék a kőrifa alatt az üreget, s Csun-jü a lyukra mutatva így szólt:

— Nos, itt mentem le álmomban.

Barátai véleménye szerint ez csak valami rókatündérnek vagy a fa szellemének műve lehetett. Odaparancsolta hát szolgálait, hozzanak baltát, s vágják keresztül a fa törzsét és ágait, hadd lássák, hol végződik az üreg. Ez mintegy tíz láb hosszú volt, s egy odúban végződött. Az odúba beszűrődtek a nap sugarai: elég nagy volt, akár egy pamlag is elfért volna benne. Földkupacok sorakoz-

tak odabenn, várfalakat, tornácokat és termeket formázva, s hangyák raja nyüzsgött közöttük.

Volt a hangyabolyban egy cinóberszínű kicsinyke torony is, ezen két hatalmas hangya terpeszkedett: hosszúk három hüvelyk, a szárnyuk fehér, a fejük vörös. Köröttük más nagy hangyák sűrögtek, míg a kisebbek közepükbe se mertek menni. A két hatalmas hangya volt a király meg a királyné, s itt volt Kőrísország fővárosa.

Föltártak azután egy másik üreget is: a fa déli ágában húzódott, lehetett a hossza jó negyven láb. Ebben az alagútban egy másik hangyabolyra találtak, csupa kis torony volt benne és telides-tele hangyával. Ez volt a déli hűbéres tartomány, Csun-jü birodalma. Egy másik hosszú és furán kanyargó alagút nyugatra húzódott vagy húsz lábnyira. Ebben egy teknősbéka rothadó páncéljára bukkantak, akkora volt, mint egy véka, s egészen elázott már az esőben, és benőtte a buja fű. Ez volt az Isteni Teknősbéka Hegye, ahol Csun-jü vadászott. Találtak azután még egy alagutat, több mint tíz lábnyira nyúlt kelet felé, ahol a fa bütykös gyökerei sárkányra emlékeztető alakban fonódtak össze. Itt volt egy kicsi, körülbelül egy láb magas földhalom — Csun-jü feleségének, a hercegnőnek sírja.

Csun-jü nagyon megrendült, ahogy visszavisszagondolt, mert ami csak elébük tárult, minden egybevágott álmával. Nem is engedte, hogy barátai szétverjék a hangyabolyokat, s befedette az alagutakat úgy, ahogy voltak. Éjszaka azonban hirtelen vihar kerekedett, s reggelre, amikor ismét megvizsgálták az üreget, a hangyák eltűntek. Valóra vált hát a jóslat, hogy Kőrísországot nagy katasztrófa éri, és a főváros elpusztul. Ekkor eszébe jutott Csun-jünek a Szantálföldi királyság támadása, és megkérte két barátját, járjanak utána már ennek is. Azok egykettőre kiderítették, hogy házától körülbelül egy

mérföldnyire keletre egy régóta kiszáradt folyó medre húzódik, annak a partján hatalmas szantálfa nőtt, a sok kúszónövény úgy ellepte, hogy a nap sugara se hatolt át rajta. Aljában pedig pici lyukra bukkantak, amelyben hangyák nyüzsögtek. Ez lehetett a Szantálföldi Királyság.

Ha még a hangyák titokzatos világa is ilyen kifürkészhetetlen, ugyan mit tudhatunk akkor a hegyeken és erdőkben élő nagyobb állatok életéről?

Csun-jü barátai, Csou és Tien, mindketten Liuho megyében voltak ekkoriban, s Csun-jü már tizedik napja nem látta őket. Utánuk küldte hát egyik szolgáját, hogy lóhalálában hozzon hírt felőlük. Kiderült, hogy Csou valami betegségben váratlanul meghalt, Tien pedig ugyancsak ágyban fekvő beteg. Ekkor Csun-jü megértette, milyen hívságos volt egész álma, s hogy az emberek világában is minden hiábavalóság. Taoista lett hát, és ettől kezdve tartózkodott a bortól meg az asszonytól. Három évvel később odahaza halt meg, negyvenhetedik esztendejében, ahogy álmában megjövendölték.

A Cseng-jüan időszak tizedik évében történt, ősszel, a nyolcadik hónapban, hogy Szucsouból Lo-jangba utaztomban megálltam Huajpuban, s véletlenül összetalálkoztam Csun-jüvel. Kifaggattam a dologról, megnéztem a hangyabolyokat, s alaposan utánajártam az egész történetnek. Azt hiszem, egészen eredeti história, megírtam hát mindazok számára, akiket érdekelhet. Bár természetfölötti és rendkívüli dolgokkal foglalkozik, nagyra törő lelkek tanulhatnak belőle. Mert ne véljék jövendő olvasóim, hogy ez a történet nem több merő véletlenek játékánál — inkább óvja őket attól, hogy kevélykedjenek a világi hírnevükkel és rangjukkal.

Mert igaza volt Li Csaónak, Huacsou egykori helyettes tábornokának:

*Bár híre-neve fönn csapong az égen,
S országok dőlnek egy szavára romba,
Végtére mind a hatalom s a pompa
Egy hangyaboly csupán a bölcs szemében.*

Utószó

Már az ókorban használták a szót, amely Kínában a mai napig is az elbeszélés neve: hsziao-suo, „kis elbeszélés”. A fennmaradt adatok eléggé problematikusak, de annyit azért megállapíthatunk belőlük, hogy „kis elbeszélésen” eleinte nem rövid, hanem kevés figyelemre méltó, nem jelentős, méltatlan dolgokról szóló írásműveket értettek. Nos, ez máris arra tereli a figyelmünket, hogy az arisztokratikus kínai ókorban a novella csírái nem az ortodox műfajokban jönnek létre, hogy tehát kezdettől fogva valamiféle plebejusabb, népibb szemlélettel kell kapcsolatba hoznunk.

Az első novellái jegyeket mutató elbeszélések, a kínai ókor bukását követő korszakban, az i.e. III-VI. században jelennek meg. Ezek az évszázadok — akárcsak az európai antikvitás bukása után — Kínában is a népvándorlások kora: nomád népek egész sora özönli el a kínai birodalom területét, különböző dinasztiákat alapítanak egymás mellett és egymás után. Hatásukra Kínában is kicsíráznak a feudális függési viszonyok, de míg Európában ezekből feudális társadalom fejlődik ki, Kínában a feudális elemek beilleszkednek a hagyományos patriarchális-állami kizsákmányolás keretei közé, és sohasem alakítják át a termelési módot. Így Kínában lényegében változatlan marad a patriarchális bürokratizmus, amelynek lényege, hogy ismeretlen a föld magántulajdona, s az állami hivatalnok-arisztokrácia a parasztok patriarchális adóiból él. A Han-dinasztia bukását követő barbár hódítások tehát lényegében csak azt jelentik, hogy a társadalom haszonélvezői személyükben kicserélődnek, a régi mandarinok helyébe újak ülnek. Ennek azonban mégis igen nagy jelentősége van a kínai társadalom lassú, sok őstársadalmi kölöncöt cipelő fejlődése szempontjából. Az idegen hódí-

tók ugyanis nem sokat törődnek a kínai hagyományokkal, s noha lényegében mit sem változtatnak a hagyományos termelési módon, mégiscsak lehetővé teszik, hogy a hagyomány bizonyos formái széttöredezzenek, az egyént gúzsba kötő patriarchális kötelékek itt-ott szétszakadjanak. A barbár hódítások évszázadai Kínában is elkerülhetetlenek voltak ahhoz, hogy az elaggott ókori, kínai mandarinizmus némiképpen megifjodhassék.

A szellemi életnek a mi szempontunkból legfontosabb ténye ebben a korszakban, hogy Kínában elteljed a buddhizmus, és összefonódik a vallássá vált taoizmussal. A buddhizmus az ókori Indiában alakult ki, mégpedig a patriarchális kasztrendszer elleni harc ideológiájaként. Kínában is többek között azért lehetett bizonyos antipatriarchális erők, legfőképpen a feudális erők kedvelt vallása, mert teljesen hiányzik belőle a patriarchális viszonyok tisztelete. Hasonló antipatriarchális szerepet játszott az ókori Kínában a taoizmus. érthető tehát, hogy ez a két vallás a kora középkori Kínában nem hadakozott egymással, hanem inkább összefogtak a konfucianizmus ellen. A konfucianizmus és az alapját alkotó mandarinizmus sajátos szerepet játszik ebben a korban. A barbár hódítások ugyanis, bármennyire figyelnünk kell is az általuk keltett társadalmi mozgásra, nem alakították át a patriarchális adó gazdaságot, csupán némiképpen módosították az egyes barbár dinasztiák uralmának kezdeti szakaszaiban, később pedig egyenesen tökéletesítették. Így a mandarinizmus egyáltalán nem vesztette el viszonylagos történelmi jogosultságát, hiszen az adott civilizáció önfenntartásának egyetlen lehetséges formája volt. Kína déli területein, ahová barbár hódítók nem jutottak el, a mandarinizmus jóvoltából élt tovább az ókori kínai civilizáció, s bírálhatjuk ugyan szellemi életének dekadenciáját, de annyi kétségtelen marad, hogy ezek a déli dinasz-

tiák erős folytonosságot biztosítottak az ókori kínai civilizáció és a későbbi föllendülés között, márpedig e folytonosság nélkül aligha képzelhető el, hogy a VII. században Kína megteremthette volna a Tang-kori civilizációt, amely abban az időben messze előtte járt az európai fejlődésnek. Ezért fordulhat elő, hogy az ortodox Kínában államvallás szerepet játszó konfucianizmus lényegében materialista álláspontból küzd a buddhista-taoista misztika ellen. A haladás és reakció e sajátosan ázsiai kavargásából számunkra annyi fontos, hogy a konfucianizmus és a buddhizmus-taoizmus harcában mindkét oldalon találhatunk haladó mozzanatokot, de társadalmi szerepük összehasonlításakor a mérleg mégis inkább a konfucianizmus javára billen.

Tudnunk kell, hogy a mandarinizmusnak már az ókortól kezdve nem akármilyen patriarchális kötelékekre van szüksége, hanem csak olyanokra, amelyek könnyűszerrel alárendelhetők az állami bürokratizmusnak. Az ókortól fogva elvileg bárki hivatalnok lehet, tehát származásától függetlenül, csak a hivatalnoki vizsgákat kell letennie. Természetes, hogy ez az elv többnyire elv maradt, de azért lehetővé tette, hogy alkalmasszerűen, időnként, népi származású tehetségek is magas hivatalokhoz jussanak; hogy az írástudók művelte klasszikus nyelvű irodalomba is beszivárogyon a népi szemlélet, mégha buddhista-taoistaeszmékkel is. Az írástudók körében kialakul tehát egy olyan magatartás, amely bizonyos konfuciánus gyakorlatiasságon és józanságon alapszik, de tulajdonképpen fölébe emelkedik minden misztikának, még a konfuciánus és patriarchális babonáságnak is. Ennek a magatartásnak igazi társadalmi alapjáról pedig meggyőzően tanúskodik, hogy a „kis elbeszélésekben" ez a szellem éppen olyan mértékben erősödik, amilyen mértékben fejlődik a kereskedelem, a városi civilizáció.

A buddhista és taoista mesék, legendák, a fent jellemzett magatartás alapján váltak a kínai novella fejlődésének kiindulópontjává. Mert a nagyrészt indiai és belső-ázsiai eredetű buddhista mesék, valamint a kínai folklórban gyökerező taoista irodalom a maga csodáival, varázslataival, fantasztikumával voltaképpen csak vigaszt akar nyújtani hallgatóságának, reményeket ébreszteni egy olyan korban, amikor semmiféle kiút nem látszik. Időnként azonban — mindenekelőtt a taoista mesékben — a vallásos célzatot háttérbe szorítja vagy éppen teljesen megszünteti a nép teremtő fantáziája, és népmese keletkezik, mely az elnyomottak problémáinak és vágyainak hűségese tükrö. A népmese már olyan „vigasza” hallgatóságának, melyben a csodák és véletlen fordulatok, a transzcendentális megoldások a nép igazságát juttatják érvényre, tehát egyrészt arról vallanak, hogy az igazság az adott korban evilági, természetes úton nem győzedelmeskedhetik, másrészt kifejezik a népnek azt a vágyát és meggyőződését, hogy igazságának egyszer valami, egyelőre ismeretlen módon feltétlenül győznie kell. E meseirodalom helyzetére jellemző, hogy a nem kevés gyűjteményt, amelyben e mesék fennmaradtak, összeállítók vagy talán szerzőik legtöbbször neves költők vagy éppen államférfiak keze művének hirdetik, nyilvánvalóan azért, hogy a „kis elbeszélések” hivatalos megvetettségét ellensúlyozni próbálják.

A III-VI. századi „kis elbeszélések” természetesen még nem novellák, de mert szemléletük viszonylag igen fölvilágosodott, néhány esetben túlemelkednek a mesén. Írástudók írják őket, bőségesen merítve a folklór nyersanyagából, de avatott kézzel kihegyezve valamennyit egy-egy problémára. Nyelvük az írott, klasszikus kínai nyelv, amely tömörségével ez esetben szerencsés közvetítője a csírázó novella-formának. Az írott nyelvet ter-

mészetiesen igen kevesen értik, e mese- irodalom közön- sége még nem a nép. S mégis, a mesék legjobbjai hatá- rozottan népi álláspontról szemlélik a valóságot. Ennek megértéséhez nem elegendő a konfuciánus józanságról és a taoizmus népköltészeti gyökereiről nyújtott fenti ma- gyarázat.

Mert a konfucianizmusban a józanság, sőt materia- lizmus, a taoizmusban pedig a népi szemlélet csak akkor juthat uralomra, ha megfelelő osztálybázist talál magá- nak. Márpedig a mandarinizmus, minden történelmi joga- sultsága ellenére, nem követeli, legfeljebb megengedi néha a társadalmi visszasságok leleplezését; s másfelől a paraszti népköltés többnyire megelepszik a tulajdon- képpen mesével, nem lévén módja olyan határozott ál- láspontra kialakítására, amilyen a novella-kompozícióhoz szükséges.

A kérdésföltevést igen világossá teheti egy példa. A valószínűleg V. századi **A tapasztalatlan lélek története** című mesében egy megélhetését kereső kísértet csodát művel először egy buddhista majd egy taoista csatád szeme láttára, de ezek a családok isteni segítségnek fog- ják föl a csodát, s alaposan megdolgoztatják a szegény kísértetet. Az végül egy hitetlen, konfuciánus házban próbálkozik, s ott csodája valóban rémületet kelt, sürgő- sen áldozatot mutatnak be neki, és a kísértet megtalálja a megélhetés módját. A mese tehát kigúnyolja a buddhiz- must és a taoizmust, konfuciánus józansággal nevetette ki a csodavárást, de csattanója leleplezi a konfucianiz- must is, amely csak bizonyos vallásos elképzeléseket utasít el, de a népet a patriarchális kizsákmányolás érde- kében éppen úgy a babonáság sötétségben tartja, mint a többi vallás. Milyen alapon születhetik meg konfucianiz- mus, buddhizmus és taoizmus pozitív elemeinek kevere- déséből mindhárom vallásnak ilyen találó szatírája? Nyil-

vánvaló, hogy ilyen határozott álláspont kialakítása nem lehetséges sem a mandarinok, sem a parasztok osztályának bázisán. A föltett kérdésre minden különösebb elemzés nélkül választ ad Cung Ting-po remek története: ez a fiatalember találkozik egy kísértettel, azt becsapja, jó darabon cipelteti magát vele, végül kecskévé változtatja, és eladja a városi piacon. Az ember, aki osztály helyzete révén én képes megszabadulni minden babonáságtól: a kereskedő.

A hódítások évszázadaiban természetesen nem alakulhatott ki virágzó kereskedelem, de a fölfordulásnak ez a korszaka, mely az ókori városok pusztulásával járt, egyben a hagyományos kínai rendet is pusztította, s akaratlanul is előkészítette a kereskedelem új fölvirágzását, új városok kialakulását, sőt a kínai mandarinizmus bizonyos fokú megújulását. A rövid életű Szuj-dinasztia (581-618) kísérlete után a Tang-dinasztiának (618-907) sikerül végre megteremtenie és közel háromszáz évre biztosítania Kína egységét. Erre az egységre a dúlások kora után égető szüksége volt mind a parasztságnak, mind a hivatalnoki osztálynak, megteremteni azonban csak új szervezeti formák segítségével lehetett. A hivatalnokság gazdasági alapja továbbra is a parasztok adózása maradt, de a dinasztia az adóalap regenerálására jelentős építkezéseket (csatornák, utak) rendelt el, kiszélesítésére pedig sikeres hadjáratokat indított.

A korszak jellegét alapvetően meghatározza az a tény, hogy a császári bürokratizmus érdekei találkoznak és összefonódnak a gyors fejlődésnek induló városi kézművesség és kereskedelem érdekeivel. A megteremtett biztonság feltételei között a fővárosba, Csanganba, de más városokba is özönlének az olyan különböző származású emberek, akik a megelőző kor dúlásai következtében kiszakadtak eredeti közösségeikből. A városokban

megélhetést találnak az elszegényedett parasztok éppúgy, mint hajdani hivatalnokok leszármazottai, barbár hódítók ivadékai, de még a nyugatról érkező vándorok is. Olyan pezsgő városi élet alakul ki, amelyen Kínában még soha, sőt, abban az időben talán sehol a világon nem létezett. A fővárosba özönlenek a perzsa, arab és más nyugati kereskedők, papok, mutatóványosok.

A patriarchális-bürokratikus kínai társadalomnak ezekben a pórusaiban a korai kapitalista városi fejlődés bontakozik ki, ugyanabban a VII-IX. században, amikor Európában még mindenütt a korai középkori barbárság uralkodik.

S a sokasodó városi népesség sorsa semmi esetre sem kilátástalan. Igaz, a város forgatagában az ügyetlen, könnyelmű ember hamar elveszítheti mindenét, de ugyanígy könnyen hatalmas vagyonra tehet szert az ügyes vagy szerencsés. És a meggazdagodottak nem megvetettek többé, mint az elmúlt évszázadok ortodox déli államaiban, hanem a pénzzel rangot, hatalmat is szerezhhetnek. A Tang-korban ugyanis komolyan veszik a hivatalnoki vizsgák eredeti elvét: hogy a hivatalviselés csakis a vizsgák sikerétől függ. A Tang-dinasztia egyfelől állandó harcban állt az önállóságra törő helyi hivatalnokokkal, tehát a feudális szeparatizmus erőivel, másfelől nem nélkülözhetette az államnak is jelentős hasznot hajtó kereskedők támogatását.

Így az adórendszer erős irányítása, a központi hatalom erejének biztosítása érdekében évente nagyszabású versenyvizsgákat rendeltek, amelyek révén sok írástudói tehetséget mutató ifjú lett hivatalnok, köztük kereskedők és kézművesek, sőt parasztok fiai is. A vizsgákra mindig igen sokan készültek, s így a diáktanyákon, egy-egy művelt kurtizán házában, fogadóknak kicsiny, de igen jelentős irodalmi fórumok jöttek létre, amelyek az irodalmi mű-

veket nem ortodox, hanem új, városi szellemben ítélték meg. Mindez döntő jelentőségű volt a kínai novella további fejlődése szempontjából.

A Tang-korból szép számmal maradtak ránk írott nyelvű, sokszor valósággal reneszánsz levegőt árasztó elbeszélések. Szerzőik kilétét nyomozva azt tapasztaljuk, hogy ezeket az elbeszéléseket többnyire vizsgára készülő diákok, fiatal és szegény írástudók alkották, akik magukba szívták a város friss és optimista levegőjét. Csaknem valamennyi elbeszélés talaja, témát és lelket adó forrása a városi élet; sokszor népmesék, amelyeket talán már hivatásos mesélők meséltek a piactereken; néha buddhista vagy taoista legendák, de mentesen minden misztikától.

A VIII. század második felében írta Sen Csi-csi a **Zsen, a rókatündér** című elbeszélést egy szegény írástudóról, aki szerelmes lesz egy kurtizánba, gazdag barátja révén meg is szerzi magának, de hiába marad az asszony minden kísértés ellenére hűséges hozzá, ő egyszer férfi-nemtörődömségében arra kényszeríti, hogy vele utazzék egy baljós útra, s ekkor az asszonyt kutyák marcangolják szét. Így tudja meg a férfi, hogy Zsen rókatündér volt, és szánja-bánja már, hogy „öt csak Zsen bájai érdekelték, de sajátos természetével nem sokat gondolt”.

A Kínában közkeletű rókatündér-motívumból Sen Csi-csi művészete kiváló novellát kerekített. Jól megfigyelhető benne, hogyan válik a népmesei csodás véletlenből igazi novellái csattanó; a férfi a világ legtermészetesebb dolgaként, észrevétlenül követi el vétségét, és csak a valóban rendkívüli fordulat ébreszti rá, hogy Zsenben nemcsak a nőt kellett volna szeretnie, hanem meg kellett volna ismernie „sajátos természetét”, hogy vigyázni tudjon rá. A patriarchális kínai társadalom egyik fő bűne lep-

leződik le ezzel a csattanóval; a nő semmibe vevése; s aligha képzelhető el markánsabb, novellaszerűbb módszer Zsen nagyszerű, szerelmesét messze fölülmúló emberségének megmutatására, mint éppen Zsen rókatündér-volta.

Valamivel későbbi lehet Li Csao-vej **A sárkánykirály lánya** című elbeszélése Liuról, az ifjú diákról, aki segítségére siet a Tungting-tó sárkánykirálya lányának, majd egymásba szeretnek, s Liu maga is halhatatlanná lesz, tiszta szerelme az öröklétbe emeli. A bábajos történet szinte párdarabja Sen Csi-csi novellájának: ugyancsak a szerelem nagyszerűségét hirdeti, s a nő patriarchális szolgasorsát ítéli el, csak hogy nem a novella megrázó evilági módján, hanem a mese álmódzóbb, idillteremtő módszerével. Tartalmi szempontból az igazi szerelem sorsának mindkét ábrázolása jogos, hiszen a szerelem elbukása és mesés győzelme művészileg ugyanazt mondja: nem látni a reális győzelem lehetőségét. De Li Csao-vej híres története mégis fogva marad a folklór időtlenségében, elbűvöl bennünket anélkül, hogy megrázná, vigaszt nyújt inkább, semmint figyelmeztet, tehát a novella fejlődése szempontjából kitérés vagy visszatérést jelent a népmeséhez. Ez a visszakanyarodás Kínában igen gyakori volt. Hogy a kínai irodalomban túltengnek a népköltészeti módszerek, az a városi erők viszonylagos gyengeségéről tanúskodik, s ugyanezért lett Li Csao-vej meséje a Tang-kori elbeszélések legnépszerűbbike, amelyből később számos színpadi játékot is írtak.

A IX. század első felében írta Li Kung-co **A déli tartomány kormányzója** című elbeszélést. Hőse italos fővel egy csodás birodalomba jut, ahol a kormányzás formája éppen olyan, mint a Tang-birodalomban; magas rangú hivatalnok lesz, de hiába látja el tisztét becsülettel, az uralkodó gyanakvása miatt végül is kénytelen vissza-

térni — az emberek közé. Fölismeri, hogy álmot látott; de most emelkedik a mese novellává: keresvén az utat, amelyen álmában a különös országba jutott, egy hangyabolyra bukkan, s megérti, hogy „Végtére mind a hatalom s a pompa — Egy hangyaboly csupán a bölcs szemében”. A Tang-kor második felében vagyunk, fölkelések, megrázkódtatások után, amikor a mandarinizmushoz nem fűződik már annyi illúzió; most már nemcsak a patriarchális morál, hanem az egész hivatalnoki rendszer bonckés alá kerül. Igazi novella született, mert az elégi-kus csengésű tanulság hű kifejezője a hanyatló valóságnak. De ismét föl kell figyelünk a kínai város gyengeségére: a városi ember nem akar már hivatalnok lenni, lemond a hatalomnak erről a kínai formájáról is, s beletörődik abba, hogy a világ dolgait nem irányíthatja.

A példák meggyőzhetnek bennünket arról, hogy a Tang-kori városiasodás alapján a föllendülő elbeszélés-irodalom nem egy darabja műfajilag is tökéletes novellává érett. A mese jelentős meghaladását figyelhetjük meg a jellemábrázolás dolgában is: a jelképes mesehősök sokszor már realista társadalmi típusokként lépnek elénk. A jellemek és társadalmi meghatározóik ábrázolására ugyanakkor elegendő néhány erőteljes vonás, hiszen az emberi kapcsolatok még a Tang-kori városokban is igen egyszerűek, azonnal átláthatók; ezért a novellák világos szerkezetűek, jól kerekíthetők, s meg tudják őrizni a népmese üdeségét, varázsát is.

Tókei Ferenc

Jegyzetek

A rászédett kísértet

A **Lie ji csuan** (Csodálatos történetek) című gyűjteményből, amelyet egy hagyomány a Vej-dinasztia Ven császára, Cao Pi (186-226) művének tart, egy másik hagyomány pedig Csang Hua (232-300) munkájának. Ez, valamint a következő két történet megtalálható a Szou sen csi (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményben is (ld. alább — nem túlságosan jelentékeny szöveg-eltérésekkel).

Nanjang — egy vidék régi neve a mai Honan és Hupej tartomány területén

Jüan — a mai Honan tartomány Nanjang járásának egykori neve

Csang Fen, avagy a kísértetes ház

A **Lie ji csuan** (Csodálatos történetek) című gyűjteményből

második örködés — az éjszakai őrség este hét órakor kezdődött, váltása pedig kétóránként volt

csín — kínai mértékegység: 16 uncia

Tan, a diák

A **Lie ji csuan** (Csodálatos történetek) című gyűjteményből

Dalok Könyve — a Si King, a konfucianizmus kanonikus könyvévé emelt híres versgyűjtemény, amely dalokat, ódákat és himnuszokat tartalmaz

Tung Jung felesége

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből, amelynek összeállítását Kan Paónak tulajdonítják, aki a III. század végén és a IV. század ele-

jén élt. E novella nem kísértethistória, ám mitológiai jelentősége révén helye van a válogatásban.

Han-kori — a dinasztia uralkodási ideje i.e. 206-i.sz. 220 között volt

égi Szövőlány — a Lant csillagkép Vega csillagának kínai neve; a Szövőlány istennő, akit egykor száműztek a földre, ahol a Pásztorfiú felesége lett, de utóbb visszarendelték az égre, s azóta ott örökre elválasztja férjétől az Ezüst Folyó, a Tejút

Az Égi Jáde-leány

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Vej-dinasztia — 220-264 között uralkodott a Csin- és a Vu-dinasztiával párhuzamosan

kisebbik nevén — második, bizalmasabb személynevéen

Csia-ping uralkodási korszakban — a Vej-dinasztia egyik uralkodói periódusa: 249-254 között

Változások Könyve — a Ji King című jóskönyv, amely hexagramokat magyaráz

Jang (Hsziung) mester Taj hszüan-jában — Jang Hsziung (i.e. 52-i.sz. 18) Han-kori tudós és filozófus, aki Taj hszüan king (A Nagy Titkok Könyve) című művét a Változások Könyve mintájára írta

Hszüe mester Csung King-jében — ismeretlen szerző, akinek Csung King (A Közép Könyve) című műve korán elveszett

Taj-kang uralkodási korszak — a Csin-dinasztia (uralkodási ideje 265—419; 316-tól Észak-Kínában Keleti Csin-dinasztia néven) egyik uralkodói periódusa: 280—289 között

A Lu-hegy Fejedelme

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Vu — a Keleti Han-dinasztia idején, 129-ben alapított közigazgatási egység a mai Csiangszu tartományban

Kancsiang és Moja, a kardkovácsok

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Kancsiang Moja — később a férfi és női kardpáros neve

Han Ping és felesége

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Szung — a Hadakozó Fejedelemségek korának (i.e. V-III. század) egy kis országa, amelynek Kang nevű fejedelme i.e. 318-tól 286-ig uralkodott

Szujjang — egy, a mai Honan tartományban volt régi körzet neve

A halálban is barátok

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Han-dinasztia — ld. fent

Sárga Forrás — az alvilág folyója

Lóból selyemhernyó

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Az öreg Csin Csü-po és az ördögök

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Vu királyának leánya

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Ci és Lu fejedelemségekben — a Csou-kor (i.e. 1027— 256) két fontos országa, mindkettő a mai Santung területén

Lu Csung, aki kísértetet vett feleségül

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Fanjang — egy régi, 226-ban létrehozón közigazgatási egység a mai Hopej tartományban

három nap és három éjjel — a nászéjszakára utal

Az öreg róka

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Csin-dinasztia — ld. fent

A kocsmá öreg kutyája

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

A holt részeg

A **Szou sen csi** (Szellemekről való feljegyzések) című gyűjteményből

Veji Po-jang, avagy a halhatatlanság itala

A **Sen-hszien csuan** (Halhatatlanok történetei) című gyűjteményből, amelynek összeállítója vélhetőleg Ko Hung (290-370) volt

Vu — ld. fent

Az őszibarack-virágos forrás

A **Szou sen hou csi** (Szellemekről való további feljegyzések) című gyűjteményből, amelyet a hagyomány Tao C sien, más nevén Tao Jüan-ming (365-427), a békés magány és a borozás nagy költőjének tulajdonít **Csin-dinasztia** — Id. fent

Taj-jüan korszaka — 376-396, Hsziao-vu császár második uralkodási időszak

Cin-kor — i.e. 249-205; az egységes Kínát megteremtő Cin-dinasztia kora

Han-dinasztia — Id. fent Vejről és Csínról — Id. fent

A hangyakirály

A **Csi-hszie csi** (Csi-hszie történetei) című gyűjteményből, amely ismeretlen szerző műve a IV. vagy V. századból

A tapasztalatlan lélek története

A Ju ming lu (Tudósítások a sötétségről és a fényről) című gyűjteményből, amelynek összeállítója Liu Ji-csing (403-444)

Írástudó az útszélen

A **Hszü Csi-hszie csi** (Csi-hszie egyéb történetei) című könyvből, amelyet Vu Csünek (469-520) tulajdonítanak, s amely a Csi-hszie csi (Csi-hszie történetei) című korábbi könyv folytatása

Taj-jüan időszak — 376-396

Jung-ping időszak harmadik évében — i.sz. 60 (a Han-dinasztia kora)

Zsen, a rókatündér

Szerzője, **Sen Csi-csi**, Szocsouba való neves konfuciánus filológus, történész és novellista. A MII. század második felében élt.

Tien-pao időszak kilencedik éve — 750

reggeli dobszó — egy város vagy városnegyed kapujának nyitását jelzi

Hideg Étel Ünnepe — vagy Holtak Ünnepe: három napos ünnep a kínai holdév harmadik havában, mikor a holtakra emlékezvén három napig nem gyújtanak tüzet, nem főznek, csak hideg ételt esznek

Ta-li időszak — 766-779

Csien-csung időszak — 780-783

A sárkánykirály lánya

Szerzője, **Li Csao-vej**, a mai Kanszu tartomány területéről, Lunghsziból való volt, és a IX. században élt

Ji-feng időszak — i.sz. 676-678

Kaj-jüan időszak — i.sz. 713-741

Az élőlények minden csoportja — a régi kínaiak öt csoportba osztották az élőlényeket: tollas, szőrös, páncélos, pikkelyes és sima bőrű lényekre. Az egyes csoportok legfontosabb fajai: a fénix, az egyszarvú, a teknősbéka, a sárkány és az ember.

A déli tartomány kormányzója

Szerzője, **Li Kung-co**, (kb. 770-850), Po Hsziang-csien író barátja, és Po Csü-ji kortársa volt. Több fantasztikus tárgyú novellája maradt fenn.

Cseng-jüan időszak hetedik éve — 791

Avalokitesvara Szútra — A buddhista mitológia egyik legfontosabb „szentjének”, a könyörületesség megtestestítőjének történetét elmesélő könyv

Cseng-jüan időszak tizedik éve — 794